

UvA-DARE (Digital Academic Repository)

Case note: HR (zaaknr. 12/00989, LJN BY4107)

de Boer, Th.M.

[Link to publication](#)

Citation for published version (APA):

de Boer, T. M., (2013). Case note: HR (zaaknr. 12/00989, LJN BY4107), No. 434, No. ECLI:NL:HR:2013:BY4107; ECLI:NL:PHR:2013:BY4107, May 03, 2013. (Nederlandse Jurisprudentie; Vol. 2013, No. 41).

General rights

It is not permitted to download or to forward/distribute the text or part of it without the consent of the author(s) and/or copyright holder(s), other than for strictly personal, individual use, unless the work is under an open content license (like Creative Commons).

Disclaimer/Complaints regulations

If you believe that digital publication of certain material infringes any of your rights or (privacy) interests, please let the Library know, stating your reasons. In case of a legitimate complaint, the Library will make the material inaccessible and/or remove it from the website. Please Ask the Library: <https://uba.uva.nl/en/contact>, or a letter to: Library of the University of Amsterdam, Secretariat, Singel 425, 1012 WP Amsterdam, The Netherlands. You will be contacted as soon as possible.

NJ 2013/434: Internationaal privaatrecht. Ouderlijk gezag; Verordening Brussel II-bis; begrip 'gewone verblijfplaats'; waarderingen van feitelijke ...

[Klik hier om het document te openen in een browser venster](#)

Instantie:	Hoge Raad (Civiele kamer)	Datum:	3 mei 2013
Magistraten:	Mrs. E.J. Numann, A.M.J. van Buchem-Spapens, A.H.T. Heisterkamp, M.A. Loth, C.E. Drion	Zaaknr:	12/00989
Conclusie:	A-G mr. P. Vlas	LJN:	BY4107
Noot:	Th.M. de Boer	Roepnaam:	-
Brondocumenten:	ECLI:NL:HR:2013:BY4107, Uitspraak, Hoge Raad (Civiele kamer), 03-05-2013; ECLI:NL:PHR:2013:BY4107, Conclusie, Hoge Raad (Advocaat-Generaal), 01-02-2013; Beroepschrift, Hoge Raad, 21-02-2012		

Wetgeving: Art. 8 Brussel II-bis; art. 1:253g lid 3 BW

Brondocument: HR, 03-05-2013, nr 12/00989

Essentie

Internationaal privaatrecht. Ouderlijk gezag; Verordening Brussel II-bis; begrip 'gewone verblijfplaats'; waarderingen van feitelijke aard. Benoeming bijzondere curator; doel van dergelijke benoeming; belang minderjarige; beoordelingsvrijheid rechter. Vrees voor verwaarlozing belangen van minderjarige als bedoeld in art. 1:253g lid 3 BW; passeren essentiële stellingen.

De invulling van het begrip 'gewone verblijfplaats' is nauw verweven met waarderingen van feitelijke aard en kan in cassatie slechts op begrijpelijkheid worden onderzocht. 's Hofs oordeel dat de minderjarige zijn gewone verblijfplaats in Nederland had, is niet onbegrijpelijk of onvoldoende gemotiveerd.

De rechter heeft bij de beantwoording van de vraag of de benoeming van een bijzondere curator nodig is, een grote mate van beoordelingsvrijheid, waarbij het belang van de minderjarige voor de rechter de eerste overweging zal moeten vormen. De benoeming van een bijzondere curator dient niet plaats te vinden met als doel in het algemeen de belangen van de minderjarige te beschermen.

Verzoekers tot cassatie hebben zich in hoger beroep beroepen op stellingen ingenomen in procedures die tussen partijen in Suriname zijn gevoerd en op de onderbouwingen daarvan, alsmede op rapporten welke in opdracht van de Surinaamse rechters zijn tot stand gekomen. Uit de weergave van hetgeen verzoekers naar voren hebben gebracht, noch uit de weging daarvan, blijkt dat het hof deze (essentiële) stellingen van verzoekers in zijn beoordeling heeft betrokken bij zijn oordeel over de vraag of gegronde vrees bestaat dat de belangen van de minderjarige, bij inwilliging van het verzoek van de vader om met het gezag over de minderjarige te worden belast, zullen worden verwaarloosd als bedoeld in art. 1:253g lid 3 BW.

Samenvatting

In deze zaak verzoekt de man hem te belasten met het gezag over de minderjarige die sedert 31 mei 2010 met zijn moeder in Suriname verblijft. Na het overlijden van de moeder verblijft het kind bij de grootouders van moederszijde in Suriname. Het hof heeft, evenals de rechtbank, internationale bevoegdheid aangenomen op grond van de gewone verblijfplaats van het kind in Nederland, en, met toepassing van Nederlands recht, geoordeeld dat het gezag aan de vader zal toekomen; het verzoek van de grootouders tot benoeming van een bijzondere curator is afgewezen. Deze beslissing wordt in cassatie op alle onderdelen bestreden. De invulling van het begrip 'gewone verblijfplaats' is nauw verweven met waarderingen van feitelijke aard en kan in cassatie slechts op begrijpelijkheid worden onderzocht. Aldus onttrekt de afweging van het hof zich grotendeels aan beoordeling in cassatie. Zijn oordeel dat de minderjarige

zijn gewone verblijfplaats in Nederland had, is niet onbegrijpelijk of onvoldoende gemotiveerd.

De rechter heeft bij de beantwoording van de vraag of de benoeming van een bijzondere curator nodig is, een grote mate van beoordelingsvrijheid. Bij de beantwoording van de vraag of een dergelijke benoeming is aangewezen, zal het belang van de minderjarige de eerste overweging voor de rechter moeten vormen. De benoeming van een bijzondere curator dient echter niet plaats te vinden met als doel in het algemeen de belangen van de minderjarige te beschermen.

In de onderhavige (Nederlandse) procedure hebben de grootouders zich beroepen op in tussen partijen in Suriname gevoerde procedures ingenomen stellingen en onderbouwingen daarvan, alsmede op rapporten welke in opdracht van de Surinaamse rechter zijn tot stand gekomen. Noch uit de weergave van hetgeen de grootouders terzake naar voren hebben gebracht, noch uit de weging daarvan, blijkt dat het hof de (essentiële) stellingen van de grootouders in zijn beoordeling heeft betrokken, zodat dit oordeel omtrent de gezagsvoorziening daarmee onvoldoende is gemotiveerd.

Partij(en)

---

1. De grootvader, te Suriname,
  2. de grootmoeder, te Suriname,
- verzoekers tot cassatie, adv.: mr. M.J.E. de Boorder-Gilsing,
tegen
de vader, verweerder in cassatie, adv.: mr. M.F.A. Enait.

Voorgaande uitspraak

Hof:

Beoordeling van het hoger beroep

1. Ter terechtzitting heeft de advocaat van de grootouders verzocht de door de vader overgelegde bijlagen 1 tot en met 17 en bijlage 19 buiten beschouwing te laten. Zij stelt de bijlagen 1 tot en met 17 pas op 10 oktober 2011 te hebben ontvangen en bijlage 19 op 17 oktober 2011 en voorts dat zij deze bijlagen niet voldoende heeft kunnen bespreken met de grootouders. Het hof heeft dit verzoek ter terechtzitting afgewezen voor zover dit de schriftelijke bijlagen 1 tot en met 17 betreft, nu deze stukken op 7 oktober 2011, derhalve tijdig, bij het hof zijn ingekomen en deze niet zodanig ingewikkeld zijn dat deze niet met de grootouders besproken hadden kunnen worden. De bijgevoegde cd-roms merkt het hof niet aan als stukken overgelegd in de procedure en laat het hof derhalve buiten beschouwing. Op bijlage 19 zal het hof geen acht slaan, nu dit stuk eerst op 17 oktober 2011, twee dagen voor de zitting, is ingekomen. Ten aanzien van dit stuk wordt strijd met de goede procesorde aanwezig geacht.
2. In geschil is het gezag over de minderjarige C., geboren op (...) 2006 te geboorteplaats (hierna: de minderjarige), alsmede de uitvoerbaar-bij-voorraadverklaring van de bestreden beschikking.
3. De grootouders verzoeken het hof mr. I.J. Pieters tot bijzonder curator ex artikel 1:250 BW te benoemen over de minderjarige, teneinde namens hem te trachten een vergelijk tussen de grootouders en de vader tot stand te brengen en hem eventueel te vertegenwoordigen in de aanhangige beroepsprocedure bij het hof en om bij beschikking, voor zover mogelijk uitvoerbaar bij voorraad, de bestreden beschikking te vernietigen. Voorts verzoeken de grootouders schorsing van de werking van de uitvoerbaarheid bij voorraad van de bestreden beschikking.
4. De vader bestrijdt het beroep en verzoekt het hof de grootouders niet-ontvankelijk te verklaren in hun beroep, althans hen dit te ontzeggen met bevestiging (het hof begrijpt: bekrachtiging) van de bestreden beschikking en de grootouders te veroordelen in de kosten van deze procedure. In incidenteel appel verzoekt de vader het hof de grootouders te gelasten de minderjarige binnen 24 uur na betekening van de

in deze procedure te wijzen beschikking terug te brengen dan wel terug te laten brengen naar de vader en te bepalen dat de grootouders een dwangsom van € 500,- (vijfhonderd euro) per dag zullen verbeuren indien zij in gebreke mochten blijven aan dit bevel te voldoen.

5. De grootouders verzetten zich daartegen en verzoeken het Zelfstandig verzoek van de vader af te wijzen.

Bevoegdheid

6. De grootouders stellen zich op het standpunt dat de Nederlandse rechter niet bevoegd is om op het verzoek van de vader te beslissen. Zij stellen daartoe dat de gewone verblijfplaats van de minderjarige sinds mei 2010 in Suriname is, aangezien de moeder zich met de minderjarige permanent in Suriname wilde vestigen.
7. De vader is van mening dat de Nederlandse rechter bevoegd is, nu de gewone verblijfplaats van de minderjarige in Nederland is. Niets duidt op een intentie om Nederland voorgoed te verlaten, of dat er een concreet emigratiedoel was of dat de gewone verblijfplaats van de minderjarige met zijn vertrek naar Suriname is gewijzigd, aldus de vader.
8. Het hof stelt voorop dat de vraag waar de minderjarige zijn gewone verblijfplaats had moet worden beantwoord naar de situatie ten tijde van de indiening van het verzoekschrift door de vader bij de rechtbank, zijnde 11 oktober 2010.
9. Het hof overweegt als volgt. Het begrip 'gewone verblijfplaats' is een feitelijk begrip waaraan inhoud wordt gegeven door de feiten en omstandigheden van het concrete geval. Daarbij gaat het, kort gezegd, om de plaats waarmee het kind onmiddellijk voorafgaande aan zijn overbrenging maatschappelijk de nauwste bindingen heeft. Tot de voor de bepaling van de gewone verblijfplaats van het kind in aanmerking te nemen factoren kunnen, naast fysieke aanwezigheid van het kind in een staat, in het bijzonder worden gerekend omstandigheden waaruit kan worden afgeleid dat deze aanwezigheid niet tijdelijk of toevallig is en dat de verblijfplaats van het kind een zekere integratie in een sociale en familiale omgeving tot uitdrukking brengt. Daarbij moet onder meer rekening worden gehouden met de duur, de regelmatigheid, de omstandigheden en de redenen van het verblijf op het grondgebied van een staat en van de verhuizing van het gezin naar die staat, de nationaliteit van het kind, de plaats waar en de omstandigheden waaronder het naar school gaat, de talenkennis en de familiale en sociale banden van het kind in die staat. Voorts kan de bedoeling van de ouders om zich met het kind in een andere staat te vestigen, waaraan uiting is gegeven door maatregelen, zoals de koop of de huur van een woning in de staat van ontvangst, een aanwijzing voor de verplaatsing van de gewone verblijfplaats zijn.
10. Vaststaat dat de minderjarige tot mei 2010 zijn gewone verblijfplaats in Nederland had. Nu de intentie van de moeder omtrent haar verblijf in Suriname omstreden is en zij hieromtrent niets meer kan verklaren, dienen de grootouders aannemelijk te maken dat er sprake is geweest van een wijziging van de gewone verblijfplaats van de minderjarige. Naar het oordeel van het hof hebben de grootouders onvoldoende feiten en omstandigheden gesteld en aannemelijk gemaakt om ervan uit te kunnen gaan dat de gewone verblijfplaats van de minderjarige is gewijzigd van Nederland in Suriname. Dat de moeder de bedoeling had zich met de minderjarige blijvend in Suriname te vestigen, is, mede gelet op de gemotiveerde betwisting van die stelling door de vader, niet aannemelijk geworden. De omstandigheden dat de moeder in een schoonheidssalon in Paramaribo werkte, zij begonnen was met theorie voor haar autorijlessen, zij het inschrijfgeld voor de Gijsbertus basisschool in Paramaribo voor het schooljaar 2010–2011 heeft betaald, haarzelf en de minderjarige op 8 juli 2010 uit de gemeentelijke basisadministratie van de gemeente Rotterdam heeft laten uitschrijven en een aanvraag voor toelating heeft gedaan bij het Surinaamse Ministerie van Justitie, zijn daartoe onvoldoende. De moeder heeft immers ook in Nederland voorzieningen laten bestaan of getroffen die erop duiden dat de mogelijkheid van terugkeer naar Nederland werd opengehouden. Zo heeft zij, zoals door de vader is verklaard en door de grootouders niet is bestreden, haar Nederlandse ziektekostenverzekering aangehouden en heeft zij de minderjarige voor het schooljaar 2010–2011 inschreven op een basisschool in Rotterdam.
Bovendien heeft de moeder zichzelf en de minderjarige niet ingeschreven in de bevolkingsadministratie van Paramaribo, hetgeen bij een definitief verblijf in Suriname voor de hand

had gelegen. Voorts weegt het hof mee dat de minderjarige het grootste deel van zijn leven in Nederland heeft doorgebracht en hier ook familie van vaderszijde woont, zodat de minderjarige ten tijde van de indiening van het verzoekschrift door de vader in de Nederlandse samenleving was geworteld. Dat de minderjarige ook familiale banden zal hebben opgebouwd met de familie van zijn moeder in Suriname, maakt dit niet anders. Een en ander in onderling verband en samenhang beschouwd brengt mee dat niet gebleken is dat de moeder de gewone verblijfplaats van de minderjarige heeft willen wijzigen en voorts dat de gewone verblijfplaats van de minderjarige in Nederland ligt.

11. Nu de gewone verblijfplaats van de minderjarige in Nederland is, is de Nederlandse rechter op grond van artikel 8 van de EG-verordening nr. 2201/2003 van 27 november 2003 (Brussel II-bis) bevoegd om, overeenkomstig de bepalingen van het Haags Kinderbeschermingsverdrag 1961, naar Nederlands recht op het verzoek te beslissen. De grief van de grootouders faalt derhalve.

Ontvankelijkheid

12. De vader stelt zich op het standpunt dat de grootouders geen belanghebbenden zijn en (naar het hof begrijpt:) niet ontvankelijk zijn in hun hoger beroep. Volgens de vader hebben zij slechts een indirect of een puur emotioneel belang bij de zaak.
13. De grootouders hebben dit standpunt gemotiveerd betwist. Zij stellen dat er sprake is van family life tussen de grootouders en de minderjarige en dat de grootouders als derden in de zin van artikel 1:253g lid 1 BW te kwalificeren zijn. Zij zouden belast kunnen worden met het gezag over de minderjarige indien er gegronde vrees bestaat dat de vader de belangen van het kind zal verwaarlozen bij inwilliging van het verzoek.
14. Het hof is van oordeel dat, nu de minderjarige ten tijde van de indiening van het beroepschrift al bijna een jaar door zijn grootouders werd verzorgd en opgevoed, tussen de grootouders en de minderjarige sprake is van family life in de zin van art. 8 van het Verdrag voor de Rechten van de Mens en de Fundamentele Vrijheden (hierna: EVRM). Het bestaan van family life brengt met zich dat de grootouders recht hebben op een effectieve toegang tot de rechter, zoals deze wordt gegarandeerd in art. 6 EVRM, om hun bezwaren tegen de beschikking van de kinderrechter kenbaar te maken en het door de vader in eerste aanleg ingediende verzoek opnieuw te laten toetsen in hoger beroep.
15. Het voorgaande leidt ertoe dat de grootouders kunnen worden ontvangen in het door hen ingestelde hoger beroep.

Schorsing van de uitvoerbaar-bij-voorraadverklaring

16. De grootouders hebben verzocht de uitvoerbaarheid bij voorraad van de bestreden beschikking te schorsen. Nu bij en met deze beschikking een eendoordeel — behoudens cassatie — zal worden gegeven in de rechtsstrijd tussen partijen, is het hof van oordeel dat de grootouders geen belang meer hebben bij dit verzoek. Het verzoek van de grootouders wordt derhalve afgewezen.

Pleitnotitie eerste aanleg

17. Ter terechtzitting van het hof heeft de advocaat van de grootouders verzocht om een kopie van de pleitaantekeningen uit de eerste aanleg. Nu van de zijde van de vader onweersproken is verklaard dat de grootouders reeds over deze aantekeningen beschikken doordat deze in de procedures in Suriname zijn overgelegd, zal het hof dit verzoek afwijzen.

Indienen nadere stukken

18. Voorts heeft de advocaat van de grootouders ter terechtzitting van het hof verzocht alsnog in de gelegenheid te worden gesteld om nadere stukken in te dienen. Nu niet aannemelijk is geworden dat deze stukken niet in een eerder stadium hadden kunnen worden overgelegd, zal het hof dit verzoek afwijzen.

Bijzondere curator

19. De grootouders stellen zich op het standpunt dat de benoeming van een bijzondere curator in het belang van de minderjarige is, gelet op de aard van de belangenstrijd tussen de grootouders en de vader.

20. Het hof overweegt als volgt. Op grond van het bepaalde in artikel 1:250 BW benoemt de rechter, in het geval van een belangenstrijd betreffende de verzorging en opvoeding tussen degene die het gezag uitoefent en de minderjarige, op verzoek van een belanghebbende of ambtshalve een bijzondere curator om de minderjarige te vertegenwoordigen, indien hij dit in het belang van de minderjarige noodzakelijk acht.
21. Naar het oordeel van het hof hebben de grootouders niet aannemelijk gemaakt dat benoeming van een bijzondere curator in het belang van de minderjarige noodzakelijk is. Het hof neemt daarbij in aanmerking dat de benoeming van een bijzondere curator de procedure zal vertragen, terwijl het in het belang van de minderjarige moet worden geacht dat aan de bestaande onduidelijkheid een einde komt. Het hof zal derhalve het verzoek van de grootouders tot benoeming van een bijzondere curator afwijzen.

Gezag

22. De grootouders stellen zich op het standpunt dat er gegronde vrees bestaat voor verwaarlozing van de belangen van de minderjarige bij inwilliging van het verzoek van de vader om hem te belasten met het gezag over de minderjarige. Volgens de grootouders is de vader niet in staat de opvoeding en verzorging van de minderjarige adequaat en gedegen uit te voeren. Subsidiair betogen de grootouders dat de minderjarige reeds een jaar feitelijk in Suriname verblijft en dat het — naar omstandigheden — goed met hem gaat. Afgifte van de minderjarige aan de vader en een ingrijpende verhuizing naar Nederland achten de grootouders niet in het belang van de minderjarige. Tot slot wijzen de grootouders erop dat de moeder — blijkens een door de notaris in 2009 opgesteld concept voor een voogdijtestament — de grootmoeder van moederszijde als testamentaire voogd aan had willen wijzen.
23. De vader heeft de stellingen van de grootouders gemotiveerd besteden.
24. Het hof overweegt als volgt. Ingevolge artikel 1:253g lid 1 van het Burgerlijk Wetboek bepaalt de rechter, indien van de ouders diegene overlijdt die het gezag over hun minderjarige kinderen alleen uitoefent, dat de overlevende ouder of een derde met het gezag worden belast.
Uit het derde lid van voormeld wetsartikel volgt dat het verzoek om de overlevende ouder met het gezag te belasten slechts wordt afgewezen, indien gegronde vrees bestaat dat bij inwilliging daarvan de belangen van het kind zouden worden verwaarloosd.
25. Op grond van de overgelegde stukken en het verhandelde ter terechtzitting is het hof van oordeel dat er geen gegronde vrees bestaat dat de belangen van de minderjarige — bij inwilliging van het verzoek van de vader om met het gezag over de minderjarige te worden belast — zullen worden verwaarloosd. Het hof neemt daarbij in aanmerking dat niet is gebleken dat de vader niet in staat zou zijn om de minderjarige naar behoren op te voeden en te verzorgen. Evenmin is gebleken dat de minderjarige getuige is geweest van huiselijk geweld of zelf slachtoffer is geweest van fysiek geweld en daardoor getraumatiseerd is geraakt. Hetgeen de grootouders in dit verband hebben gesteld, is niet dan wel onvoldoende aannemelijk geworden. Het hof merkt daarbij op dat de oorzaak van de psychische problemen van de minderjarige onduidelijk is en gelegen kan zijn in het feit dat de minderjarige het overlijden van zijn moeder nog niet heeft verwerkt. Daarnaast kan traumatiserend zijn dat de minderjarige niet alleen de zorg van zijn moeder mist maar ook die van zijn vader. Dat de moeder de grootmoeder van moederszijde als testamentaire voogd aan had willen wijzen, werpt — nu het slechts een niet getekend concept uit 2009 betreft — geen ander licht op de zaak. Met het betoog van de grootouders dat een verhuizing van de minderjarige naar Nederland niet in zijn belang is, houdt het hof geen rekening nu een dergelijke verhuizing op zich niet met zich brengt dat de belangen van de minderjarige zullen worden verwaarloosd.

Incidenteel appel

26. De vader stelt zich op het standpunt dat de grootouders in strijd met zijn gezagsrecht handelen, doordat zij de minderjarige niet onmiddellijk naar hem laten terugkeren. De vader verzoekt derhalve de grootouders — op straffe van een dwangsom van €500,- per dag — te gelasten de minderjarige terug te brengen dan wel terug te laten brengen naar de vader.
27. Het hof is van oordeel dat dit verzoek van de vader moet worden aangemerkt als een nieuw verzoek

dat niet voor het eerst in appel kan worden gedaan, gelet op het bepaalde in artikel 362 Wetboek van burgerlijke rechtsvordering. De vader zal dan ook niet-ontvankelijk worden verklaard in dit verzoek.

28. Het hof beslist mitsdien als volgt.

Cassatiemiddel:

Middel I

Schending van recht en/of verzuim van vormen, waarvan de niet-in-achtneming nietigheid meebrengt dan wel is de beschikking onbegrijpelijk en onvoldoende gemotiveerd doordat het gerechtshof heeft overwogen en beslist als in de bestreden beschikking is vermeld.

16. Het Hof heeft in de rechtsoverweging 6 tot en met 11 uiteengezet op welke gronden het zichzelf bevoegd acht om op het verzoek van de vader tot toekenning van het gezag over de minderjarige inhoudelijk te beslissen. Het Hof concludeert in r.o. 11 dat nu de gewone verblijfplaats van de minderjarige in Nederland is, de Nederlandse rechter op grond van artikel 8 van de EG-verordening nr. 2201/2003 van 27 november 2003 (Brussel II-bis) bevoegd is om, overeenkomstig de bepalingen van het Haags Kinderbeschermingsverdrag 1961, naar Nederlands recht op het verzoek te beslissen.
17. Aan dit oordeel van het Hof ligt volgens de grootouders een verkeerde rechtsopvatting van het begrip 'gewone verblijfplaats van het kind' in de zin van artikel 8 lid 1 Brussel-II bis ten grondslag. Bovendien is de motivering van het Hof omtrent het begrip 'gewone verblijfplaats' onder rechtsoverweging 8 en 9 innerlijk tegenstrijdig.
18. Onder r.o. 8 stelt het Hof terecht voorop dat de vraag waar de minderjarige zijn gewone verblijfplaats had, had moet worden beantwoord naar de situatie ten tijde van de indiening van het verzoekschrift door de vader bij de Rechtbank, zijnde 11 oktober 2010. Dit is de peildatum voor de beoordeling van de bevoegdheidsvraag.
19. Vervolgens stelt het Hof onder r.o.9 dat het, bij het vaststellen van het begrip 'gewone verblijfplaats', gaat om de plaats waarmee het kind onmiddellijk voorafgaande aan zijn overbrenging maatschappelijk de nauwste bindingen heeft.
20. Deze twee redeneringen zijn innerlijke tegenstrijdig. Op grond van de eerste redenering (onder r.o. 8) geldt, in overeenstemming met de vaste jurisprudentie van de Hoge Raad^[11.] en het Hof van Justitie van de Europese Unie,^[12.] als peildatum voor de bevoegdheidsvraag de datum waarop het verzoekschrift inzake benoeming in het gezag aanhangig is gemaakt, te weten 11 oktober 2010. Op grond van de tweede redenering (onder r.o. 9) geldt als peildatum de datum voordat de minderjarige in casu naar Suriname is overgebracht, te weten 31 mei 2010. Ergo, het is hierdoor niet duidelijk welke criterium het Hof in haar beslissing heeft toegepast.
21. Beslissend voor de bevoegdheid op grond van artikel 8 lid 1 Brussel II-bis is de gewone verblijfplaats van het kind op het tijdstip dat de zaak bij het gerecht aanhangig wordt gemaakt, dit is het tijdstip waarop het stuk, waarmee het geding wordt ingeleid, is ingediend.
Hierbij geldt het zogenaamde '*perpetuatio fori*-beginsel', dit betekent dat bij toepassing van de bevoegdheidsregel van artikel 8 lid 1 Brussel-II bis wijziging van de gewone verblijfplaats van het kind, nadat de zaak aanhangig is gemaakt, geen invloed heeft op de bevoegdheid van het gerecht. In deze zaak is de verblijfplaats door de moeder gewijzigd, voordat het verzoek door de vader in eerste aanleg aanhangig is gemaakt.
22. De vraag naar de gewone verblijfplaats op het moment waarop het verzoekschrift in eerste aanleg aanhangig is gemaakt, dient te worden beantwoord aan de hand van de feiten en omstandigheden van het concrete geval. Welke feiten en omstandigheden hiervoor relevant zijn, heeft het Hof, in navolging van de verorderingsautonome uitleg hiervan door het Hof van Justitie, in r.o 9 aangegeven. Het hof heeft overwogen dat naast de fysieke aanwezigheid van het kind in een lidstaat, in het bijzonder worden gerekend omstandigheden waaruit kan worden afgeleid dat deze aanwezigheid niet tijdelijk of toevallig is en dat de verblijfplaats van het kind een zekere integratie in een sociale en familiale omgeving tot uitdrukking brengt. Er moet onder andere, zoals het Hof terecht heeft overwogen — rekening worden gehouden met de duur, de regelmatigheid, de omstandigheden en de redenen van het verblijf op het

grondgebied van een andere staat en van de verhuizing van het gezin naar die staat, de nationaliteit van het kind, de plaats waar en de omstandigheden waaronder het naar school gaat, de talenkennis en de familiale en sociale banden van het kind in die staat.

23. Op 11 oktober 2010, de datum van indiening van het inleidende verzoekschrift door de vader, woonde de minderjarige al 4,5 maand bij zijn grootouders (moederszijde) in Suriname. Om die reden kan gezegd worden dat de verblijfplaats van de minderjarige bij zijn grootouders een zekere integratie in de sociale en familiale omgeving tot uitdrukking brengt.
24. Daarnaast is vast komen te staan dat de moeder zichzelf en de minderjarige op 08 juli 2010 met vertrek naar Suriname uit de gemeentelijke basisadministratie van de gemeente Rotterdam heeft uitgeschreven en zij voor zichzelf en de minderjarige op 07 juni 2010 een aanvraag tot toelating heeft gedaan bij het Ministerie van Justitie en Politie te Suriname. Bovendien had de moeder de minderjarige ingeschreven op de O.S. Gijsbertusschool te Paramaribo^[13.] en had zij ook het inschrijfgeld op 28 juli 2010 ten behoeve hiervan betaald.^[14.]
25. Uit genoemde omstandigheden blijkt — anders dan het Hof heeft overwogen — dat de moeder wel degelijk bezig was met het voltooiën van het wijzigen van de gewone verblijfplaats van haar en de minderjarige van Nederland naar Suriname.
Uit de jurisprudentie^[15.] volgt dat het enkele uitschrijven en het overleggen van een uittreksel uit de gemeentelijk basisadministratie in het algemeen op zichzelf onvoldoende is om aan te nemen dat door die uitschrijving en het overleggen van een bewijs daarvan, de gewone verblijfplaats is gewijzigd. Om dit aan te kunnen nemen, zijn bijkomende feiten en omstandigheden nodig, die bovendien aansluiten bij de criteria die het Hof van Justitie voor de invulling van het begrip ‘gewone verblijfplaats’ heeft gegeven.
26. In deze zaak is meer, en in lijn met de verdragsautonome criteria,^[16.] aangevoerd- dan het enkele uitschrijven door de moeder uit het gba van de gemeente Rotterdam — om aan te tonen dat de intentie en de uitvoering van de moeder om met de mindejarige van Nederland naar Suriname te vertrekken — blijvend van aard was, namelijk met de bedoeling om zich permanent in Suriname te vestigen. In dit verband wordt nadrukkelijk verwezen na de vastgestelde feiten zoals genoemd in punt 24. Daarnaast levert de omstandigheid dat de moeder in Paramaribo werkte in een schoonheidssalon en het gegeven dat zij theorie voor haar autorijlessen volgde, een zwaarwegende indicatie op dat zij bezig was om haar doel, zich blijvend in Suriname te vestigen, gestalte te doen geven. Het oordeel van het Hof dat uit deze omstandigheden niet blijkt dat de moeder voornemens was zich blijvend in Suriname te vestigen, is in het licht van de gedingstukken onbegrijpelijk danwel onvoldoende gemotiveerd. Deze zeer gerichte inspanningen van de moeder maken het juist onaannemelijk te veronderstellen dat het verblijf van moeder tijdelijk van aard was, zoals het Hof heeft beslist.
27. De moeder heeft in het bijzonder uitdrukking gegeven aan haar wens en uitvoering om samen met het kind in Paramaribo te wonen door hem in te schrijven op een basisschool te Paramaribo en ten behoeve hiervan inschrijfgeld te betalen. De omstandigheid dat de moeder hiervoor nog voorzieningen in Nederland heeft open gelaten, doordat de inschrijving op de Beatrix-school vanwege de later gewijzigde schoolkeuze voor een school in Suriname door de moeder nog niet ongedaan was gemaakt, maakt dit niet anders.
28. De feitelijke vaststelling door het Hof dat moeder zichzelf en de minderjarige niet heeft ingeschreven in de bevolkingsadministratie van Paramaribo, is onbegrijpelijk danwel onvoldoende gemotiveerd. Een definitieve inschrijving in de bevolkingsadministratie is pas mogelijk als er positief is beslist op de aanvraag tot toelating. De positieve beslissing op de aanvraag is pas genomen en bekend gemaakt, nadat de moeder al was overleden. De moeder heeft zich derhalve nooit definitief kunnen inschrijven en grootouders hebben het kind ook niet kunnen inschrijven, omdat zij nog niet met het gezag waren bekleed. Uit de omstandigheid dat de moeder zich niet definitief had laten inschrijven, kan dan ook niet worden geconcludeerd dat de moeder zich niet blijvend had gevestigd. Juist uit het gegeven dat blijkens de uitschrijving uit het gba te Rotterdam staat vermeld ‘vertrokken op 08 juli naar Suriname’ en de moeder bezig was zich volgens de daarvoor in Suriname geldende procedure juridisch te laten inschrijven in Paramaribo, blijkt juist dat de moeder met haar vertrek was geëmigreerd naar Suriname.
29. Voorts is de feitelijke vaststelling van het Hof dat de moeder nog voorzieningen in Nederland heeft

opgehouden, doordat zij in Nederland haar ziektekostenverzekering nog had aangehouden, onbegrijpelijk danwel onvoldoende gemotiveerd. Nergens uit blijkt dat de moeder de ziektekostenverzekering niet heeft opgezegd en sterker nog of zij de premie hiervoor nog betaalde. Ingeval de moeder haar vertrek niet heeft doorgegeven aan de verzekering en deze niet langer de premie kan incasseren, bouwt de moeder alleen maar schulden op, hetgeen zonder meer tot problemen zal leiden in de situatie, waarin moeder zou terugkeren naar Nederland en na inschrijving in de Nederlandse bevolkingsadministratie weer aanspraak wil maken op vergoeding van gemaakte ziektekosten. Bovendien heeft de vader in het verweerschrift onder punt 39 erkend dat met de uitschrijving mede werd beoogd om zich in Suriname tevens te verzekeren voor ziektekosten. Het ligt al met al voor de hand te veronderstellen dat — voorzover de verzekering hier in Nederland nog niet was opgezegd — dit simpelweg nog niet was geregeld. Bovendien kan de moeder, in de situatie dat ze haar verzekering wel zou hebben opgezegd, zich altijd en direct, in geval van terugkeer naar Nederland, na zichzelf te hebben in ingeschreven in het gba, weer direct laten verzekeren tegen ziektekosten. Voorts betekent de weg openhouden, niet zonder meer dat de woonplaats daardoor niet is gewijzigd. Het oordeel van het Hof dat uit het aanhouden van de ziektekostenverzekering kan worden afgeleid dat moeder hiermee de terugkeer naar Nederland open hield is, zonder nader bewijs hiervoor, onbegrijpelijk danwel onvoldoende gemotiveerd.

30. Het Hof heeft geoordeeld dat de minderjarige het grootste deel van zijn leven in Nederland heeft doorgebracht, en hier ook familie van vaderszijde woont, zodat de minderjarige ten tijde van de indiening van het verzoekschrift door de vader in Nederlandse samenleving was geworteld. Deze omstandigheid kan niet zonder meer een zwaarwegend argument zijn om te beslissen dat de gewone verblijfplaats van het kind in Nederland is. Zoals gezegd, met het verblijf van de minderjarige in Suriname op 11 oktober 2011 werd tevens een zekere integratie in de sociale en familiale omgeving tot uitdrukking gebracht, ook al woonde de minderjarige op 11 oktober 2010 korter in Suriname dan dat hij voor zijn overbrenging in Nederland had gewoond. Het Hof haalt met deze overweging in feite de peildatum voor de bevoegdheidsvraag naar voren en legt daardoor een onjuiste rechtsopvatting ten grondslag aan het begrip 'gewone verblijfplaats'. Het Hof neemt immers de datum voor vertrek/overbrenging in plaats van de datum waarop de zaak aanhangig is gemaakt, als uitgangspunt. Dit zou betekenen dat in alle gevallen waar de minderjarige langer heeft gewoond in staat van vertrek dan in staat van ontvangst, hij geacht wordt zijn gewone verblijfplaats in die laatste staat te hebben, zelfs indien uit de overige feiten en omstandigheden nadrukkelijk blijkt dat betrokkene, in casu de moeder, haar verblijfplaats en die van de minderjarige ruimschoots, voordat voor het eerst de tussenkomst van de rechter wordt ingeroepen, zijn verblijfplaats heeft gewijzigd.
31. Tot slot stellen de grootouders dat zonder nadere motivering niet zonder meer begrijpelijk is, dat er geen twijfel over de woonplaats is in de gegeven omstandigheden, zodat er op grond van artikel 13 lid 1 Brussel II-bis vanuit moet worden gegaan dat de minderjarige in Suriname woont (fysieke aanwezigheid van het kind in de Staat) en de Surinaamse rechter derhalve de bevoegde rechter is. Aangezien de regels van het internationale bevoegdheidsrecht in procesrechtelijke zin van openbare orde zijn, betekent dat voor de appelrechter, dat hij de internationale bevoegdheid van de Nederlandse rechter ambtshalve buiten de grieven om en dus ook aan genoemde verdragsbepaling toetst.^[17]
32. Concluderend wordt gesteld dat het Hof primair een onjuiste rechtsopvatting ten grondslag heeft gelegd aan het begrip gewone verblijfplaats, subsidiair zijn de feitelijke vaststellingen, die tot de beslissing over de gewone verblijfplaats hebben geleid onbegrijpelijk danwel onvoldoende gemotiveerd, meer subsidiair is de beslissing van het Hof op basis van de vastgestelde feiten en omstandigheden dat de gewone verblijfplaats van het kind in Nederland is, onbegrijpelijk danwel onvoldoende gemotiveerd.

Middel II

Schending van het recht en/of verzuim van vormen, waarvan de niet-in-achtneming nietigheid meebrengt danwel is de beschikking onbegrijpelijk en onvoldoende gemotiveerd doordat het Gerechtshof heeft overwogen en beslist als in de bestreden beschikking is vermeld.

33. Het Hof heeft het verzoek van de grootouders tot benoeming van een bijzonder curator ter behartiging van de belangen van de minderjarige afgewezen. De motivering van deze beslissing is onbegrijpelijk danwel

onvoldoende gemotiveerd.

34. De wettelijke regeling inzake het benoemen van een bijzonder curator geldt onder andere ingeval er sprake is van een belangenconflict tussen een ouder en een kind betreffende diens opvoeding en de verzorging. De bijzonder curator kan in dat belangenconflict de mening van het kind verwoorden, zodat aan die mening van het kind ook een passend belang kan worden gehecht. Bij een belangenstrijd is het des te belangrijker dat de belangen van het kind worden bewaakt. Een bijzonder curator kan daarom in een dergelijke situatie in en buiten rechte de mening van het kind verwoorden, zodat het kind buiten schot kan blijven. [\[18.\]](#)
35. Het instituut van de bijzonder curator komt daarmee ook tegemoet aan het, in artikel 12 Internationaal Verdrag voor de Rechten van het Kind, hierna te noemen: IVRK, neergelegde recht van het kind om zijn mening te uiten in alle aangelegenheden, die hem betreffen en waarbij aan de mening van het kind passend belang wordt gehecht in overeenstemming met zijn of haar leeftijd en rijpheid. Op de staat rust in dat verband ook de verplichting te verzekeren dat het kind hiertoe in staat wordt gesteld. Kortom, het kind moet in de gelegenheid worden gesteld om al dan niet door tussenkomst van een vertegenwoordiger in de procedure te worden gehoord en naar zijn mening moet ook worden geluisterd. [\[19.\]](#)
Op grond van artikel 809 Rv is de Nederlandse rechter in zaken betreffende minderjarigen [\[20.\]](#) gehouden eerst de minderjarige van twaalf jaren of ouder in de gelegenheid te stellen hem zijn mening kenbaar te maken, alvorens de rechter beslist. Voor kinderen die de leeftijd van 12 jaar nog niet hebben bereikt kan de rechter hiertoe besluiten, doch hij is hiertoe niet verplicht.
36. Artikel 12 IVRK is rechtstreeks werkend [\[21.\]](#) en dient op grond van artikel 3 IVRK ambtshalve door de gerechtelijke instanties te worden toegepast. Artikel 3 IVRK, een bepaling die zich richt tot een ieder, waaronder rechterlijke instanties, bepaalt dat bij alle maatregelen betreffende kinderen, vormen de belangen van het kind de eerste overweging. Op grond van deze bepaling rust derhalve op de rechterlijke autoriteiten een zelfstandige inspanningsverplichting om het belang van het kind voorop te stellen. [\[22.\]](#) Deze inspanningsverplichting brengt ook met zich mee dat onderzoek dient te worden verricht, waaronder het horen van het betreffende kind, om het te verwachten effect van een te nemen maatregel op het welzijn en de ontwikkeling van het kind te kunnen bepalen, indien dit voor het kunnen nemen van een beslissing niet of niet voldoende is bepaald. De Staat is op grond van artikel 3 lid 2 IVRK meer in het bijzonder verplicht het kind te verzekeren van de bescherming en de zorg die nodig zijn voor haar of zijn welzijn.
37. Opgemerkt wordt in dit verband dat aan het IVRK een optimistisch kind- en mensbeeld ten grondslag ligt; het kind heeft ruimte nodig om te groeien tot een evenwichtige volwassene. Vandaar dat het Verdrag verder reikt dan alleen bescherming; een kind heeft dus speciale bescherming nodig, maar het is niet alleen object van bescherming door de overheid. Het is ook een subject van rechten. De overheid is verplicht te zorgen dat deze worden waargemaakt. [\[23.\]](#) Dit wordt ook wel de holistische werking van het IVRK genoemd, niet een recht, maar alle rechten tezamen moeten in ogenschouw worden genomen om te bepalen wat in het belang is van het kind ten behoeve zijn ontwikkeling tot een evenwichtige volwassene [\[24.\]](#). In het IVRK staat dus de zelfstandige ontwikkeling en de zelfstandige positie van de minderjarige centraal.
38. Doordat de beslissing tot benoeming in het gezag in deze zaak direct tot gevolg heeft dat de verblijfplaats van de minderjarige bij de grootouders wordt gewijzigd in de verblijfplaats bij de vader, betreft de kwestie een aangelegenheid de verzorging en opvoeding van de minderjarige betreffende. [\[25.\]](#) In een dergelijke aangelegenheid kan een bijzonder curator in het belangenconflict worden aangesteld.
39. Ten onrechte heeft het Hof het verzoek tot het benoemen van een bijzonder curator afgewezen, omdat de noodzaak hiertoe niet is gebleken en de benoeming van een bijzonder curator vertragend in de procedure werkt, terwijl het belang van de minderjarige bij duidelijkheid over zijn situatie volgens het Hof juist een snelle beslissing vergt.
40. Het oordeel van het Hof dat de noodzaak van het benoemen van een bijzonder curator niet is gebleken, is gelet op de inhoud van de gedingstukken onbegrijpelijk danwel onvoldoende gemotiveerd. Juist de lijnrecht

tegenover elkaar staande standpunten van partijen waar het het opvoeding- en verzorgingsklimaat bij de vader betreft, vragen op zijn minst om een gedegen en objectief onderzoek. Zonder dat onderzoek valt niets objectief vast te stellen over de woonsituatie van vader en diens opvoedkundige vaardigheden richting de minderjarige. Zonder dat onderzoek valt ook niet te bepalen of de overplaatsing van het kind van zijn woonsituatie bij de grootouders naar de woonsituatie bij zijn vader in zijn belang is. Dat berust zonder gedegen onderzoek, waarbij ook de mening van het kind wordt betrokken, op een blote inschatting die geen enkele garantie voor de minderjarige biedt. Het nemen van een dergelijke beslissing met die feitelijke gevolgen zonder objectief onderzoek naar de belangen van de minderjarige daarbij, is in strijd met de zelfstandige inspanningsverplichting, die op de rechterlijke macht terzake rust.

41. Het is van cruciaal belang om te bepalen hoe de te nemen beslissing effect heeft op het welzijn en de ontwikkeling van het kind. Ook de vertegenwoordiger van de Raad voor de Kinderbescherming heeft ter terechtzitting het verzoek om een bijzonder curator aan te stellen, ondersteunt.^[26.] Een beslissing waaraan een zorgvuldige en objectieve belangenafweging aan ten grondslag ligt, is dus het juiste criterium. Het Hof heeft met het oordeel dat het belang van het kind is gediend met het zo snel mogelijk verkrijgen van duidelijkheid over zijn verblijfsperspectief, dan ook een verkeerd criterium gehanteerd. Bovendien miskent het Hof met dit oordeel dat op de rechters een zelfstandige inspanningsverplichting rust om het belang van het kind in de procedure nadrukkelijk te betrekken en het kind daarvoor zelf te horen, indien niet rechtstreeks dan in ieder geval door tussenkomst van een bijzonder curator.
42. Een bijzonder curator is bij uitstek de aangewezen persoon om te beoordelen wat de genomen beslissing betekent voor het kind. Onlangs is nog stevig bepleit hoe nuttig het is om de stem van het kind in de besluitvorming te betrekken. In het onlangs verschenen artikel van 'de stem van het pleegkind' geven de auteurs aan hoe belangrijk het is voor kinderrechters en hulpverleners om het ontwikkelingsbelang van het kind te beschermen. Dit kunnen zij doen door sensitief te zijn voor de stem, de signalen van het kind. Kinderen zijn namelijk goed in staat hun stem te laten horen door met hun gedrag aan te geven hoe het met hun ontwikkeling gaat.^[27.] Het horen van een kind is een belangrijk onderdeel van het totaalbeeld dat de rechter nodig heeft om tot een wijs besluit te komen in het belang van het kind.^[28.]
43. De beslissing van het Hof om het verzoek tot het aanstellen van een bijzonder curator af te wijzen is op grond van het bovenstaande onbegrijpelijk danwel onvoldoende gemotiveerd.

Middel III

Schending van het recht en/of verzuim van vormen, waarvan de niet-in-achtneming nietigheid meebrengt danwel is de beschikking onbegrijpelijk en onvoldoende gemotiveerd doordat het Gerechtshof heeft overwogen en beslist als in de bestreden beschikking is vermeld.

44. Ten onrechte heeft het Hof geoordeeld dat er geen gegronde vrees bestaat dat de belangen van de minderjarige — bij inwilliging van het verzoek van de vader om met het gezag over de minderjarige te worden belast — zullen worden verwaarloosd. "Het hof neemt daarbij in aanmerking dat niet is gebleken dat de vader niet in staat zou zijn om de minderjarige naar behoren op te voeden en te verzorgen. Evenmin is gebleken dat de minderjarige getuige is geweest van huiselijk geweld of zelf slachtoffer is geweest van fysiek geweld en daardoor getraumatiseerd is geraakt. Hetgeen de grootouders in dit verband hebben gesteld, is niet danwel onvoldoende aannemelijk geworden. Het hof merkt daarbij op dat de oorzaak van de psychische problemen van de minderjarige onduidelijk is en gelegen kan zijn in het feit dat de minderjarige het overlijden van zijn moeder nog niet heeft verwerkt. Daarnaast kan traumatiserend zijn dat de minderjarige niet alleen de zorg van zijn moeder mist, maar ook die van zijn vader. Dat de moeder de grootmoeder van moederszijde als testamentaire voogd aan had willen wijzen, werpt — nu het slechts een niet getekend concept uit 2009 betreft — geen ander licht op de zaak. Met het betoog dat de grootouders verhuizing van de minderjarige naar Nederland niet in zijn belang is, houdt het Hof geen rekening nu een dergelijke verhuizing op zich niet met zich brengt dat de belangen van de minderjarige zullen worden verwaarloosd".
45. Op de eerste plaats is het oordeel van het Hof dat niet is gebleken dat de vader niet in staat zou zijn om de minderjarige naar behoren op te voeden en te verzorgen, in het licht van de dedingstukken in deze zaak

onbegrijpelijk danwel onvoldoende gemotiveerd.

46. De grootouders hebben met een omvangrijke hoeveelheid gedingstukken, waaronder stukken die behoren tot de voogdijprocedure in Suriname,^[29.] gemotiveerd betoogd dat er sprake is van gegronde vrees voor verwaarlozing van de belangen van de minderjarige bij inwilliging van het verzoek van vader. De strafrechtelijke veroordeling van de vader voor huiselijk geweld en het onderzoeksrapport van het Bufaz en het onderzoeksrapport van drs. L. Ferrier bevestigen de grootouders in hun opvatting dat er gerede zorgen zijn over de persoonlijkheid van de vader van de minderjarige en zijn woonsituatie. Beide factoren in onderlinge samenhang beschouwd, rechtvaardigen alleen al de conclusie dat niet gezegd kan worden dat de vader in staat is om de minderjarige, die zelf getraumatiseerd is geraakt door hetgeen hij in de thuissituatie heeft gemaakt, naar behoren op te voeden en te verzorgen. Ook de door grootouders in het geding gebrachte foto's van de voormalig echtelijke woning, met daarop afgebeeld een zwaar verwaarloosde woning waarin eveneens zwaar verwaarloosde honden verblijven, bevestigen dat er sprake is van ernstige verwaarlozing bij vader.
47. De grootouders hebben gesteld dat met de strafrechtelijke veroordeling en het tweetal deskundigenrapporten in rechte is komen vast te staan dat de moeder en de minderjarige jarenlang in een onveilige en onstabiele (onrustige) gezinssituatie hebben geleefd. De vader in deze situatie zonder meer belasten met het ouderlijk gezag over zijn getraumatiseerde zoon is ontoelaatbaar. Het zou tot gevolg hebben dat een reeds ernstig beschadigd en daardoor kwetsbaar kind vervolgens terecht komt in een wederom voor hem onveilige en onstabiele leefomgeving, terwijl hij voor zijn ontwikkeling juist gebaat is bij rust, voorspelbaarheid en stabiliteit. In de zaak van HR 17 juni^[30.] heeft de Hoge Raad de enkele strafrechtelijke veroordeling van de man voor huiselijk geweld jegens de zwangere moeder in het bijzijn van haar andere kind voldoende redengevend geacht voor een ontzegging van de man tot omgang met zijn beide kinderen, ook nadat de man zich hiervoor adequaat had laten behandelen.
48. Het onderzoeksrapport van het Bufaz en dat van drs. L. Ferrier, die beiden tot stand zijn gekomen na opdracht daartoe te hebben gekregen van de Surinaamse rechter in de Surinaamse voogdijprocedure, leggen in het bijzonder gewicht in de schaal om aan te nemen dat het overplaatsen van de minderjarige naar de vader zijn belang op een evenwichtige ontwikkeling in gevaar brengt. Het Bufaz heeft, na uitgebreid onderzoek in Suriname en naar de leefsituatie van vader in Nederland te hebben verricht, aan de Surinaamse rechter geadviseerd om het verblijf van de minderjarige bij zijn grootouders, gelet op de positieve ontwikkeling die hij sinds zijn verblijf bij hen heeft doorgemaakt, te handhaven.^[31.] Drs. Ferrier concludeert dat er binnen de relatie tussen de moeder en de vader sprake is geweest van huiselijk geweld dat gecategoriseerd kan worden als 'intimate terrorism'. Op basis van dit gegeven en op basis van het profiel van de vader, komt zij tot de conclusie dat de zorg van een jong kind niet aan hem kan worden toevertrouwd.^[32.] Een beslissing hierover kan in ieder geval niet worden genomen zonder de persoonlijkheid van de vader in beschouwing te nemen, mede in het licht bezien dat de vader zich nooit heeft laten behandelen voor het door hem aan de moeder toegebrachte geweld.
49. De vader heeft deze stellingen van grootouders bestreden, door van zijn kant stukken in te dienen, die het beeld, dat grootouders en de deskundigen van hem geven, tegenspreken. Hij heeft met de verklaringen van verscheidene buurtgenoten — in weerwil van de strafrechtelijke veroordeling terzake — de aantijgingen van huiselijk geweld getracht tegen te spreken. Daarnaast heeft hij met diverse sms-berichten, waarin de moeder haar liefde voor de vader zou betuigen, getracht het beeld, dat er binnen de relatie tussen partijen sprake was van stelselmatige mishandeling en onderdrukking door hem jegens de moeder, te weerleggen.
- Deze zogenaamde liefdes-smsberichten bleken evenwel in de kort geding procedure in Suriname, nadat hij hierover openheid van zaken moest geven, niet afkomstig te zijn van de telefoon van de moeder. De vader heeft daarnaast met een proces-verbaal van de deurwaarder getracht aan te tonen dat zijn woning er schoon en verzorgd uitziet en dat de foto's van de woning door de grootouders zijn gefotoshopt. Ook met diverse (telefonische) gespreksverslagen (o.a. tussen hem en drs. Ferrier en tussen hem en de minderjarige) heeft hij willen aantonen dat de minderjarige graag bij hem wilt zijn en onder sterke negatieve beïnvloeding van de grootouders staat.

50. In het licht van bovenstaande geschilpunten tussen partijen, is het oordeel van het Hof dat niet is gebleken dat de vader niet in staat zou zijn om de minderjarige naar behoren op te voeden en te verzorgen onbegrijpelijk danwel onvoldoende gemotiveerd. In het bijzonder gaat het Hof daarbij ongemotiveerd voorbij aan de inhoud van de deskundigenrapportages, die in opdracht van de Surinaamse rechter tot stand zijn gekomen. Van het advies van deze deskundigen om het verblijf van de minderjarige in zijn belang bij de grootouders te handhaven, is zonder enige (deugdelijke) motivering afgeweken. Voorzover het Hof die deskundigenrapporten feitelijk anders waardeert, had de inhoud van die rapportages het Hof er op zijn minst toe moeten bewegen zelf een eigen nader onderzoek te laten verrichten naar de woonsituatie van de vader in het algemeen en naar zijn opvoedkundige capaciteiten in het bijzonder. Gelet op de betrokkenheid van de Raad voor de Kinderbescherming bij het Surinaamse onderzoek door Bufaz, had het zeer voor de hand gelegen om dit nadere onderzoek door de Raad voor de Kinderbescherming te laten doen. Ook een bijzonder curator had kunnen worden aangesteld om te bepalen of de vader de minderjarige naar behoren zou kunnen opvoeden en verzorgen, naast de argumenten die hiervoor al bij de bespreking van middel II zijn aangedragen.
51. Het getuigt naar het inzicht van de grootouders van grove onzorgvuldigheid van het Hof om, zonder nader objectief onderzoek, zonder enige motivering aan de — met de mening van deskundigen terzake gestaaftde — zorgen van de grootouders over de vader voorbij te gaan. Het oordeel van het Hof, dat hetgeen de grootouders hebben gesteld over het huiselijk geweld in het verleden en de impact die dit op de minderjarige heeft gehad, onvoldoende aannemelijk is geworden, is om die reden dan ook onbegrijpelijk. Het hof motiveert in dat verband ook niet of het acht heeft geslagen op de ingebrachte stukken afkomstig uit de Surinaamse procedure, waaronder in het bijzonder het tweetal deskundigenrapporten. Het Hof heeft ook niet aangegeven hoe het de inhoud van die stukken en rapporten heeft gewogen voor hun oordeel dat niet is komen vast te staan dat vader niet in staat zou zijn om de minderjarige op te voeden. Het tegenovergestelde, namelijk dat vader wel in staat zou zijn om de minderjarige op te voeden is namelijk evenmin gebleken.
52. De vaststelling van het Hof dat de oorzaak van de psychische problemen van de minderjarige onduidelijk zijn, is in het licht van de eerder genoemde deskundigenrapportages onbegrijpelijk danwel onvoldoende gemotiveerd. De daaraan gekoppelde overweging van het Hof dat de oorzaak van de psychische problemen gelegen kan zijn in het feit dat minderjarige het overlijden van zijn moeder nog niet heeft verwerkt en daarnaast traumatiserend kan zijn dat de minderjarige niet alleen de zorg van zijn moeder mist maar ook die van zijn vader, mist enige deugdelijke onderbouwing, die te herleiden is tot de inhoud van de gedingstukken. Die overweging is daardoor niet alleen onbegrijpelijk, maar ook uitermate onzorgvuldig tot stand gekomen, doordat ambtshalve onderzoek naar de mogelijke juistheid van deze overweging ontbreekt. De overweging van het Hof over de psychische klachten van de minderjarige zijn een pure inschatting, die nergens op zijn gebaseerd en nota bene in strijd zijn met de voorliggende deskundigenrapportages.
53. Het Hof stelt wel vast dat het met het kind niet goed gaat, maar neemt niet de moeite om vast te stellen wat de oorzaak hiervan is en hoe dat moet worden opgelost. Het oordeel van het Hof dat het in ieder geval niet aan de vader ligt, is dan ook in het licht van de rapportages die het tegendeel beweren en zonder eigen onderzoek, volstrekt onbegrijpelijk.
54. In rechtsoverweging 25 bespreekt het Hof alle door de grootouders opgeworpen argumenten tegen een verblijfplaats bij de vader afzonderlijk, zonder deze argumenten in onderlinge samenhang te wegen. Juist bij een gezamenlijke weging van deze argumenten, kan, zeker voor het verkrijgen van de overtuiging van de bedoeling van de moeder, gewicht worden toegekend aan het nog niet ondertekende concept, dat de moeder bij de notaris in 2009 had laten opmaken.
55. Het risico dat het Hof neemt, door zonder enig eigen onderzoek af te wijken van de mening van terzake deskundigen dat de minderjarige niet aan zijn vader kan worden toevertrouwd, is in flagrante strijd met het recht van de minderjarige op bijzondere bescherming en zorg door de overheid, die voor zijn welzijn nodig zijn. De wijze waarop het oordeel van het Hof tot stand is gekomen, is ook in strijd met de inspanningverplichting die terzake op de rechterlijke instanties ligt om het belang van het kind op bescherming tegen een onveilige thuissituatie gedegen uit te zoeken.
56. Gelet op het bovenstaande is de beslissing van het Hof dat er geen sprake is van gegronde vrees dat de

belangen van de minderjarige bij inwilliging van het verzoek zullen worden verwaarloosd, onbegrijpelijk danwel onvoldoende gemotiveerd.

Conclusie

Conclusie A-G mr. P. Vlas:

1. Feiten en procesverloop

- 1.1. De relevante feiten in cassatie zijn als volgt. ^[2] De moeder is de biologische moeder van C. (hierna: de minderjarige) die op (...) 2006 te geboorteplaats is geboren. De vader heeft de minderjarige erkend. De moeder is op 28 augustus 2010 overleden in Suriname; zij is tot aan haar overlijden van rechtswege alleen met het ouderlijke gezag over de minderjarige belast geweest.
- 1.2. De minderjarige had in ieder geval tot mei 2010 zijn gewone verblijfplaats in Nederland. In mei 2010 is de minderjarige samen met zijn moeder vertrokken naar Suriname.
- 1.3. De minderjarige verblijft bij de familie van de moeder in Suriname.
- 1.4. Bij verzoekschrift van 8 oktober 2010, binnengekomen ter griffie van de rechtbank op 11 oktober 2010, heeft de vader zich gewend tot de rechtbank Rotterdam met het verzoek hem te belasten met het gezag over de minderjarige. Bij beschikking van 22 oktober 2010 heeft de rechtbank de zaak verwezen naar de bevoegde rechtbank te 's-Gravenhage. Bij beschikking van 12 januari 2011 heeft de Rechtbank 's-Gravenhage internationale bevoegdheid aangenomen op grond van art. 8 Brussel II-bis en, met toepassing van Nederlands recht, geoordeeld dat het gezag aan de vader zal toekomen. De beschikking is uitvoerbaar bij voorraad verklaard.
- 1.5. In het door de grootouders ingestelde hoger beroep heeft het Hof 's-Gravenhage bij beschikking van 23 november 2011 de beslissing van de rechtbank bekrachtigd, terwijl het incidentele beroep van de vader tot het verbinden van een dwangsom van € 500 per dag voor het door de grootouders niet terugbrengen van de minderjarige is afgewezen. Het overige in appel meer of anders verzochte is eveneens afgewezen. Het hof heeft, voor zover van belang, als volgt overwogen. Aangezien de minderjarige zijn gewone verblijfplaats in Nederland heeft, is de Nederlandse rechter op grond van art. 8 Brussel II-bis internationaal bevoegd om, overeenkomstig de bepalingen van het Haags Kinderbeschermingsverdrag 1961, ^[3] naar Nederlands recht op het verzoek te beslissen (rov. 6 t/m 11). De grootouders kunnen in hoger beroep worden ontvangen, omdat tussen de grootouders en de minderjarige sprake is van 'family life' in de zin van art. 8 EVRM (rov. 12 t/m 15). De grootouders hebben niet aannemelijk gemaakt dat de benoeming van een bijzondere curator in het belang van de minderjarige noodzakelijk is. De benoeming van een bijzondere curator zal de procedure vertragen, terwijl het in het belang van de minderjarige moet worden geacht dat aan de bestaande onduidelijkheid een einde komt (rov. 19 t/m 21). Er bestaat geen gegronde vrees dat de belangen van de minderjarige zullen worden verwaarloosd bij inwilliging van het verzoek van de vader om met het gezag over de minderjarige te worden belast (rov. 22 t/m 25).
- 1.6. De grootouders hebben tijdig cassatieberoep ingesteld tegen de beschikking van het Hof 's-Gravenhage. De vader heeft verweer gevoerd.

2. Bespreking van het cassatiemiddel

- 2.1. Het cassatiemiddel bestaat uit drie onderdelen (I t/m III). Onderdeel I heeft betrekking op de vraag of de Nederlandse rechter internationale bevoegdheid heeft om kennis te nemen van het verzoek van de vader hem met het gezag over de minderjarige te belasten. Daarbij gaat het in het bijzonder om de vraag of de minderjarige op het tijdstip dat de zaak bij de rechter in eerste aanleg aanhangig werd gemaakt, zijn gewone verblijfplaats in Nederland of in Suriname had. Het hof heeft daarover kort samengevat als volgt geoordeeld. De vraag waar de minderjarige zijn gewone verblijfplaats had moet worden beantwoord naar de situatie ten tijde van de indiening van het verzoekschrift door de vader bij de rechtbank, zijnde 11 oktober 2010 (rov. 8). Het begrip 'gewone verblijfplaats' is een feitelijk begrip

- waaraan inhoud wordt gegeven door de feiten en omstandigheden van het concrete geval (rov. 9). Volgens het hof staat vast dat de minderjarige tot mei 2010 zijn gewone verblijfplaats in Nederland had en dat de grootouders onvoldoende feiten en omstandigheden hebben gesteld en aannemelijk gemaakt om ervan te kunnen uitgaan dat sprake is van een wijziging van de gewone verblijfplaats van de minderjarige. Het hof is van oordeel dat de omstandigheden dat de moeder in een schoonheidssalon in Paramaribo werkte, zij begonnen was met theorie voor haar autorijlessen, zij het inschrijfgeld voor de basisschool in Paramaribo voor het schooljaar 2010-2011 heeft betaald, zichzelf en de minderjarige heeft uitgeschreven uit de gemeentelijke basisadministratie van de gemeente Rotterdam en een aanvraag voor toelating heeft gedaan bij het Surinaamse Ministerie van Justitie, onvoldoende zijn om aan te nemen dat de moeder de bedoeling had om zich met de minderjarige blijvend in Suriname te vestigen. Het hof heeft erop gewezen dat de moeder ook in Nederland voorzieningen heeft laten voortbestaan die erop duiden dat zij de mogelijkheid van terugkeer naar Nederland openhield, zoals het aanhouden van een Nederlandse ziektekostenverzekering en de inschrijving van de minderjarige voor het schooljaar 2010-2011 op een basisschool in Rotterdam. Inschrijving in de bevolkingsadministratie van Paramaribo heeft niet plaatsgevonden. Het hof weegt ook mee dat de minderjarige het grootste deel van zijn leven in Nederland heeft doorgebracht en in de Nederlandse samenleving was geworteld. Het hof is derhalve van oordeel dat de Nederlandse rechter rechtsmacht heeft op de voet van art. 8 lid 1 Brussel II-bis (rov. 10).
- 2.2.** In de kern genomen voert het middel aan dat het hof een rechtens onjuiste uitleg van het begrip 'gewone verblijfplaats' in de zin van art. 8 lid 1 Brussel II-bis heeft gegeven en dat de motivering van het hof van het begrip 'gewone verblijfplaats' in rov. 8 en 9 van de bestreden beschikking innerlijk tegenstrijdig is.
- 2.3.** Uitgangspunt is dat de internationale bevoegdheid uit hoofde van art. 8 lid 1 Brussel II-bis is gebaseerd op de gewone verblijfplaats van het kind op het tijdstip dat de zaak bij het gerecht aanhangig wordt gemaakt, dat wil zeggen de datum van indiening van het inleidend verzoekschrift (zie art. 8 lid 1 jo. art. 16 sub a Brussel II-bis).^[4.] Ingevolge het *perpetuatio fori*-beginsel blijft een bij aanvang van de procedure in eerste aanleg bestaande bevoegdheid in stand, ook als de grond daarvoor tijdens de procedure in dezelfde instantie of in hoger beroep vervalt.^[5.] Anders dan het middel betoogt, heeft het hof de voor de toepassing van art. 8 lid 1 Brussel II-bis geldende peildatum niet miskend. Het hof heeft immers in rov. 8 vooropgesteld dat de vraag waar de minderjarige zijn gewone verblijfplaats heeft, moet worden beantwoord naar de situatie ten tijde van de indiening van het inleidende verzoekschrift, zijnde 11 oktober 2010.^[6.] Vervolgens beoordeelt het hof in rov. 10 of de minderjarige — die tot mei 2010 zijn gewone verblijfplaats in Nederland had — in mei 2010 met zijn moeder naar Suriname is vertrokken met de bedoeling zich daar permanent te vestigen.
- 2.4.** Het middel (onder nr. 19 en 20) wijst erop dat het hof in rov. 9 heeft overwogen dat het bij het begrip 'gewone verblijfplaats' gaat om 'de plaats waarmee het kind onmiddellijk voorafgaande aan zijn overbrenging maatschappelijk de nauwste bindingen heeft', waardoor wat betreft de peildatum een tegenstrijdigheid ontstaat. Zoals hierboven onder 2.3 is vermeld, geldt voor de toepassing van art. 8 lid 1 Brussel II-bis als peildatum de datum van indiening van het inleidend verzoekschrift. De peildatum 'onmiddellijk voorafgaande aan zijn overbrenging' hoort thuis bij het bepalen van de gewone verblijfplaats van een minderjarige in kinderontvoeringszaken (vgl. art. 3 lid 1 sub a Haags Kinderontvoeringsverdrag en art. 10 Brussel II-bis).^[7.] Vermoedelijk heeft het hof met de aangehaalde passage niet méér bedoeld dan dat onder het begrip 'gewone verblijfplaats' moet worden verstaan 'de plaats waarmee het kind maatschappelijk de nauwste bindingen heeft'. De tegenstrijdigheid die door het middel terecht wordt gesignaleerd kan echter niet tot cassatie leiden, omdat het hof in rov. 10 bij het beoordelen van de gewone verblijfplaats van de minderjarige in het kader van de bevoegdheid op de voet van art. 8 lid 1 Brussel II-bis is uitgegaan van de juiste peildatum, namelijk het moment van de indiening van het inleidende verzoekschrift op 11 oktober 2010.
- 2.5.** Het middel betoogt voorts dat het hof een onjuiste invulling heeft gegeven van het begrip 'gewone verblijfplaats' in art. 8 lid 1 Brussel II-bis. Op grond van de in rov. 10 genoemde feiten en omstandigheden is de gewone verblijfplaats van het kind door de moeder gewijzigd van Nederland naar

- Suriname, voordat het verzoek door de vader in eerste aanleg aanhangig is gemaakt, aldus het middel.
- 2.6.** Het begrip 'gewone verblijfplaats' in art. 8 lid 1 Brussel II-bis, welk begrip verordening autonoom moet worden uitgelegd, is volgens de rechtspraak van het HvJEU de plaats die een zekere integratie van het kind in een sociale en familiale omgeving tot uitdrukking brengt. Die plaats moet worden bepaald aan de hand van alle relevante feiten en omstandigheden van het geval, waarbij met name rekening moet worden gehouden met de omstandigheden en de redenen van het verblijf van de minderjarige op het grondgebied van een staat en zijn nationaliteit. De bedoeling van de met het gezag belaste persoon om zich met het kind in een andere staat te vestigen, waaraan uiting is gegeven door bepaalde tastbare handelingen (zoals de koop of de huur van een woning in de staat van ontvangst), kan een aanwijzing zijn dat de gewone verblijfplaats is gewijzigd. Voor de verplaatsing van de gewone verblijfplaats geldt vooral de wens van de betrokkene om het permanente of gewone centrum van zijn belangen te vestigen in de staat van ontvangst, met de bedoeling daaraan een vast karakter te verlenen.^[8.] Aldus ook het hof in rov. 9, vierde volzin en volgend, van de bestreden beschikking.
- 2.7.** Zoals blijkt uit rov. 9, is het hof uitgegaan van de juiste maatstaf voor de beoordeling van de vraag waar de minderjarige ten tijde van het inleiden van de procedure op 11 oktober 2010 zijn gewone verblijfplaats had. De invulling van het begrip gewone verblijfplaats is zo nauw verweven met beoordelingen van feitelijke aard, dat de door het hof in rov. 10 van de bestreden beschikking daaraan gegeven invulling in cassatie slechts op begrijpelijkheid kan worden getoetst. De uitschrijving uit de gemeentelijke basisadministratie in Nederland en de eventuele inschrijving in de daartoe bestemde administratie in het buitenland, zijn factoren die op zichzelf niet doorslaggevend zijn maar factoren waarmee hooguit in het geheel van omstandigheden rekening kan worden gehouden.^[9.] Het geheel van omstandigheden afwegend, ben ik niet overtuigd van de door het hof in rov. 10 gegeven motivering van de beslissing dat de minderjarige zijn gewone verblijfplaats in Nederland heeft behouden. Uit de door het hof in rov. 10 genoemde omstandigheden lijkt mij genoegzaam te volgen dat de moeder de intentie had om zich samen met de minderjarige in Suriname te vestigen. Dat de moeder volgens rov. 10 werkte in een schoonheidssalon in Paramaribo, begonnen was met de theorie voor haar autorijlessen (in Suriname) en zij op 7 juni 2010 een aanvraag voor toelating heeft gedaan bij het Surinaamse Ministerie van Justitie^[10.] gevolgd door een uitschrijving uit de GBA te Rotterdam op 8 juli 2010,^[11.] zijn sterke aanwijzingen dat zij een toekomst in Suriname wenste op te bouwen. Dat geldt ook voor de minderjarige, nu ook hij op 8 juli 2010 is uitgeschreven uit de GBA te Rotterdam^[12.] en hij voor het schooljaar 2010/2011 is ingeschreven op een basisschool te Paramaribo.^[13.] Volgens het hof heeft de moeder in Nederland voorzieningen laten bestaan of getroffen die erop duiden 'dat de mogelijkheid van terugkeer naar Nederland werd opengehouden'. De in dit verband door het hof genoemde omstandigheden wijzen echter niet noodzakelijkerwijs op het door de moeder behouden van haar gewone verblijfplaats in Nederland samen met die van de minderjarige: i) het aanhouden van de Nederlandse ziektekostenverzekering sluit niet uit dat de gewone verblijfplaats naar het buitenland is verplaatst, ii) de inschrijving van de minderjarige voor het schooljaar 2010/2011 op een basisschool te Rotterdam heeft betrekkelijke waarde omdat de keuze voor een basisschool achteraf nog altijd kan worden herzien, zoals kennelijk in het onderhavige geval is gebeurd, en iii) een (definitieve) inschrijving in de bevolkingsadministratie te Paramaribo kan, naar moet worden aangenomen, pas geschieden nadat positief is beslist op de aanvraag tot toelating tot Suriname. Bovendien geldt dat, al aangenomen dat de moeder de mogelijkheid van terugkomst naar Nederland heeft willen openhouden, zulks niet in de weg behoeft te staan aan een verplaatsing van de gewone verblijfplaats naar het buitenland.
- 2.8.** Tegen de achtergrond van het voorgaande meen ik dat de omstandigheden om aan te nemen dat de moeder de intentie had om samen met de minderjarige een nieuw bestaan op te bouwen in Suriname, zwaarder wegen dan de omstandigheden die erop zouden kunnen wijzen dat haar verblijf in Suriname van tijdelijke aard was, namelijk slechts een verblijf met het oog op het houden van vakantie aldaar. Dit leidt ertoe dat naar mijn mening de bestreden beschikking niet in stand kan blijven. Nu de minderjarige op het moment van de indiening van het inleidend verzoekschrift (op 11

oktober 2010) zijn gewone verblijfplaats in Suriname had, is de Verordening Brussel II-bis niet van toepassing en heeft de Nederlandse rechter geen internationale bevoegdheid om op grond van art. 8 lid 1 Brussel II-bis kennis te nemen van het verzoek van de vader hem met het gezag over de minderjarige te bekleden. Voor het aannemen van rechtsmacht op grond van het commune Nederlandse bevoegdheidsrecht op de voet van art. 5 Rv acht ik geen termen aanwezig. Art. 5 Rv is een rechtsmachtbeperkende bepaling, die aan de Nederlandse rechter geen bevoegdheid verleent, indien het kind zijn gewone verblijfplaats niet in Nederland heeft, tenzij de rechter zich in een uitzonderlijk geval, wegens de verbondenheid van de zaak met de rechtssfeer van Nederland, in staat acht het belang van het kind naar behoren te beoordelen.^[14.] Van een dergelijk uitzonderlijk geval is thans geen sprake, zodat de slotsom is dat Nederlandse rechter onbevoegd is. De Hoge Raad kan in deze zin de zaak zelf afdoen.

- 2.9. Bij deze stand van zaken hebben de grootouders geen belang bij de klachten met betrekking tot de materiële kwesties die partijen verdeeld houden, te weten de benoeming van een bijzondere curator (middel II) en de toekenning van het gezag over de minderjarige aan de vader (middel III).

3. Conclusie

De conclusie strekt tot vernietiging van de bestreden beschikking en tot afdoening van de zaak zoals aangegeven in 2.8 van deze conclusie.

Aanvullende conclusie A-G mr. P. Vlas

1. Inleiding

- 1.1. In deze zaak heb ik op 16 november 2012 geconcludeerd tot vernietiging van de bestreden beschikking en tot afdoening van de zaak door de Hoge Raad zelf, in die voege dat de Hoge Raad beslist dat de Nederlandse rechter geen internationale bevoegdheid toekomt om te oordelen over de kwestie inzake ouderlijk gezag die partijen verdeeld houdt. Ik ben tot deze conclusie gekomen omdat ik niet overtuigd ben van de door het hof in rov. 10 gegeven motivering van de beslissing dat de minderjarige zijn gewone verblijfplaats in Nederland heeft behouden en juist in tegendeel uit de door het hof genoemde omstandigheden volgt dat de minderjarige zijn gewone verblijfplaats, op het tijdstip dat de zaak bij de rechter in eerste aanleg aanhangig werd gemaakt, in Suriname had.
- 1.2. Bij deze stand van zaken ben ik niet meer ingegaan op de klachten uit het cassatiemiddel die betrekking hebben op de materiële kwesties die partijen verdeeld houden, te weten de benoeming van een bijzondere curator (onderdeel II) en de toekenning van het gezag over de minderjarige aan de vader (onderdeel III).
- 1.3. Uw Raad heeft mij om een aanvullende conclusie verzocht waarin de onderdelen II en III alsnog worden behandeld. Deze onderdelen kunnen alleen aan bod komen wanneer onderdeel I wordt verworpen en daarmee het oordeel van het hof in stand wordt gelaten dat de Nederlandse rechter internationaal bevoegd is om van de zaak kennis te nemen.

2. Bespreking van het cassatiemiddel in de onderdelen II en III

- 2.1. Onderdeel II voert aan dat de beslissing van het hof om het verzoek van de grootouders tot benoeming van een bijzondere curator af te wijzen onbegrijpelijk is dan wel onvoldoende gemotiveerd. Naar het oordeel van het hof hebben de grootouders niet aannemelijk gemaakt dat de benoeming van een bijzondere curator in het belang van de minderjarige noodzakelijk is. Daarbij neemt het hof in aanmerking dat de benoeming van een bijzondere curator de procedure zal vertragen, terwijl het in het belang van de minderjarige moet worden geacht dat aan de bestaande onduidelijkheid een einde komt (rov. 21). De klacht faalt, omdat het hof terecht het belang van de minderjarige voorop heeft gesteld en de grootouders volgens het hof de noodzaak van een benoeming van een curator onvoldoende aannemelijk hebben gemaakt. Het middel noemt geen vindplaatsen in de gedingstukken waarin de grootouders hebben uiteengezet om welke specifieke redenen de benoeming van een bijzondere curator noodzakelijk is. Waar het middel (nr. 40) erop wijst dat de benoeming van een bijzondere curator nodig is teneinde duidelijkheid te verkrijgen 'over de woonsituatie van de vader en diens opvoedkundige

vaardigheden richting de minderjarige', miskent het middel de functie van de bijzondere curator die primair niet erop is gericht onderzoek te doen naar de opvoedcapaciteiten van de ouders hetgeen veeleer moet worden gerekend tot het domein van de Raad voor de Kinderbescherming.

- 2.2. Onderdeel III betoogt dat de bestreden beschikking onbegrijpelijk dan wel onvoldoende gemotiveerd is waar het hof in rov. 25 overweegt dat geen gegronde vrees bestaat dat de belangen van de minderjarige zullen worden verwaarloosd bij inwilliging van het verzoek van de vader om met het gezag over de minderjarige te worden belast. Hetgeen de grootouders in dit verband hebben gesteld (onder meer met een beroep op deskundigenrapporten die afkomstig zijn uit de Surinaamse voogdijprocedure), is volgens het hof niet dan wel onvoldoende aannemelijk geworden. Dat oordeel is niet onbegrijpelijk, hoewel denkbaar zou zijn geweest dat het hof, gelet op de sterk verstoorde onderlinge verhouding tussen de grootouders en de vader, een onderzoek van de Raad voor de Kinderbescherming had gelast alvorens te oordelen over het verzoek van de vader om hem met het gezag over de minderjarige te belasten.^[1.]

3. Conclusie

De aanvullende conclusie strekt tot verwerping van de onderdelen II en III.

Uitspraak

Hoge Raad:

1. Het geding in feitelijke instanties

Voor het verloop van het geding in feitelijke instanties verwijst de Hoge Raad naar de navolgende stukken:

- a. de beschikking in de zaak 379668/FA RK 10-8875 van de Rechtbank 's-Gravenhage van 12 januari 2011;
  - b. de beschikking in de zaak 200.085.381/01 van het gerechtshof te 's-Gravenhage van 23 november 2011.
- De beschikking van het hof is aan deze beschikking gehecht.

2. Het geding in cassatie

Tegen de beschikking van het hof hebben de grootouders beroep in cassatie ingesteld. Het cassatierekest is aan deze beschikking gehecht en maakt daarvan deel uit.

De vader heeft verzocht het beroep te verwerpen.

De conclusie van de Advocaat-Generaal P. Vlas strekt tot vernietiging van de bestreden beschikking (wegens het slagen van onderdeel I van het middel) en tot afdoening van de zaak zoals aangegeven in 2.8 van de conclusie. Zijn aanvullende conclusie strekt tot verwerping van de onderdelen II en III van het middel.

3. Beoordeling van het middel

3.1 In cassatie kan van het volgende worden uitgegaan.

- (i) De moeder is de biologische moeder (hierna: de moeder) van C. (hierna: de minderjarige) die op (...) 2006 te geboorteplaats is geboren. De vader heeft de minderjarige erkend.
- (ii) Op 31 mei 2010 is de minderjarige samen met zijn ouders naar Suriname gegaan. De vader is begin juli 2010 naar Nederland teruggekeerd; de moeder en de minderjarige zijn in Suriname gebleven.
- (iii) De moeder is op 28 augustus 2010 overleden. Tot de datum van haar overlijden was zij van rechtswege alleen met het ouderlijke gezag over de minderjarige belast.
- (iv) De minderjarige verblijft bij de grootouders van moederszijde in Suriname.

3.2. De vader heeft zich gewend tot de rechtbank Rotterdam met het verzoek hem te belasten met het gezag over de minderjarige. De rechtbank heeft de zaak verwezen naar de bevoegde rechtbank te 's-Gravenhage. De Rechtbank 's-Gravenhage heeft internationale bevoegdheid aangenomen op grond van art. 8 van Verordening (EG) nr. 2201/2003 (hierna: Brussel II-bis) en, met toepassing van Nederlands

- recht, geoordeeld dat het gezag aan de vader zal toekomen. De beschikking is uitvoerbaar bij voorraad verklaard. Het hof heeft de beslissing van de rechtbank bekrachtigd. In het incidentele beroep heeft het hof het verzoek van de vader, gericht op het verbinden van een dwangsom van € 500 per dag aan zijn verzoek tot afgifte van de minderjarige, afgewezen. Het overige in appel meer of anders verzochte is eveneens afgewezen.
- 3.3.** Het hof heeft, voor zover in cassatie van belang, als volgt overwogen. Aangezien de minderjarige zijn gewone verblijfplaats in Nederland heeft, is de Nederlandse rechter op grond van art. 8 Brussel II-bis internationaal bevoegd om, overeenkomstig de bepalingen van het Haags Kinderbeschermingsverdrag 1961, naar Nederlands recht op het verzoek te beslissen (rov. 6-11). De grootouders kunnen in hoger beroep worden ontvangen, omdat tussen de grootouders en de minderjarige sprake is van 'family life' in de zin van art. 8 EVRM (rov. 12-15). De grootouders hebben niet aannemelijk gemaakt dat de benoeming van een bijzondere curator in het belang van de minderjarige noodzakelijk is. De benoeming van een bijzondere curator zal de procedure vertragen, terwijl het in het belang van de minderjarige moet worden geacht dat aan de bestaande onduidelijkheid een einde komt (rov. 19-21). Er bestaat geen gegronde vrees dat de belangen van de minderjarige zullen worden verwaarloosd bij inwilliging van het verzoek van de vader om met het gezag over de minderjarige te worden belast (rov. 22-25).
- 3.4.** Middel I is gericht tegen het oordeel van het hof dat de minderjarige zijn gewone verblijfplaats heeft in Nederland. Het middel faalt. De invulling van het begrip "gewone verblijfplaats" is nauw verweven met waarderingen van feitelijke aard en kan in cassatie slechts op begrijpelijkheid worden onderzocht. Aldus onttrekt de afweging die het hof in rov. 10 heeft gemaakt zich grotendeels aan beoordeling in cassatie. Zijn oordeel dat de minderjarige op 11 oktober 2010 zijn gewone verblijfplaats in Nederland had, is niet onbegrijpelijk of onvoldoende gemotiveerd.
- 3.5.** Middel II is gericht tegen de afwijzing van het verzoek tot benoeming van een bijzondere curator. Ook dit middel faalt. De rechter heeft bij de beantwoording van de vraag of de benoeming van een bijzondere curator nodig is, een grote mate van beoordelingsvrijheid. In het licht hiervan is de beslissing van het hof niet onvoldoende gemotiveerd. Daarbij verdient opmerking dat bij de beantwoording van de vraag of een dergelijke benoeming is aangewezen, het belang van de minderjarige de eerste overweging voor de rechter zal moeten vormen.
- De benoeming van een bijzondere curator dient echter niet plaats te vinden met als doel in het algemeen de belangen van de minderjarige te beschermen. (HR 23 november 2012, *LJN* BY3968, *NJ* 2012/668)
- 3.6.** Middel III bestrijdt het oordeel van het hof als onbegrijpelijk dat geen gegronde vrees bestaat dat de belangen van de minderjarige, bij inwilliging van het verzoek van de vader om met het gezag over de minderjarige te worden belast, zullen worden verwaarloosd, als bedoeld in art. 1:253g lid 3 BW.
- 3.7.** In het hoger beroep dat de grootouders in de onderhavige (Nederlandse) procedure hebben ingesteld, hebben zij zich volgens het middel beroepen op in tussen partijen in Suriname gevoerde procedures ingenomen stellingen en de onderbouwingen daarvan, alsmede op rapporten welke in opdracht van de Surinaamse rechters zijn tot stand gekomen, meer in het bijzonder een onderzoeksrapport van het Bureau voor Familierechtelijke Zaken en een rapport van de psycholoog L. Ferrier. Het middel betoogt dat aldus is vastgesteld dat de vader zich (regelmatig) schuldig heeft gemaakt aan huiselijk geweld jegens de moeder, dat de moeder daaronder ernstig leed, dat de minderjarige daardoor getraumatiseerd is en dat de moeder met de minderjarige in Suriname een nieuw bestaan wilde opbouwen. Voorts wijst het middel op een strafrechtelijke veroordeling van de vader wegens huiselijk geweld jegens de moeder en op een verwaarloosde woonsituatie ten tijde van het verblijf van het gezin in Nederland. Het middel wijst voorts erop dat deze stellingen door de grootouders in hoger beroep, onderbouwd, naar voren zijn gebracht.
- 3.8.** Het middel slaagt. Het hof heeft de stellingen van de grootouders in rov. 22-25 van zijn bestreden arrest behandeld. Noch uit de weergave in rov. 22 van hetgeen de grootouders terzake naar voren hebben gebracht, noch uit de weging daarvan in rov. 25, blijkt dat het hof de hiervoor in 3.7 weergegeven (essentiële) stellingen van de grootouders in zijn beoordeling heeft betrokken. Het oordeel van het hof omtrent de gezagsvoorziening is daarmee onvoldoende gemotiveerd.

4. Beslissing

De Hoge Raad:

vernietigt de beschikking van het gerechtshof te 's-Gravenhage van 23 november 2011;
verwijst de zaak naar het Gerechtshof Amsterdam ter verdere behandeling en beslissing.

Noot

Auteur: Th.M. de Boer

1. Het verhaal achter deze beschikking had bedacht kunnen zijn door een tijdgenoot van Victor Hugo of Alexandre Dumas. Een kleuter wordt na het onverwachte overlijden van zijn ongehuwde moeder liefdevol opgenomen in het huis van haar ouders, maar die moeten het kind op last van de rechter afstaan aan de bruit die het leven van hun dochter tot een hel had gemaakt. Dat laatste is misschien wat zwaar aangezet, maar voor de rest komt deze samenvatting aardig overeen met de werkelijkheid. Alles wijst erop dat de moeder een moeizame relatie had met de vader van haar kind, dat hij haar regelmatig mishandelde en dat zij, op bezoek bij haar ouders in Paramaribo, besloten had niet met hem naar Nederland terug te keren en een nieuw bestaan op te bouwen in Suriname. Zij laat zich uitschrijven uit de gemeentelijke basisadministratie van haar woonplaats Rotterdam, slaagt erin een baan te vinden in Paramaribo, schrijft het kind in voor een school aldaar en verzoekt het Surinaamse ministerie van justitie te worden toegelaten als Surinaams ingezetene. Haar plotselinge overlijden, drie maanden na haar vertrek uit Nederland, maakt een eind aan al die plannen. Kort daarna vraagt de vader van het kind de Rb. Den Haag hem te belasten met het gezag op de voet van art. 1:253g BW. De grootouders, bij wie het kind nog steeds verblijft, zijn in die procedure niet als belanghebbenden opgeroepen en het verzoek wordt toegewezen.
2. In hoger beroep krijgen de grootouders wél de gelegenheid hun bezwaren tegen deze gezagsvoorziening kenbaar te maken. Allereerst verzetten zij zich tegen de suggestie van de man dat de vrouw alleen voor vakantie naar Suriname was gegaan en dat de gewone verblijfplaats van het kind dus nog steeds in Nederland lag. Zij stellen dat die gewone verblijfplaats al vóór de indiening van het verzoek verlegd was naar Suriname en dat de rechtbank zich derhalve onbevoegd had moeten verklaren. In de tweede plaats maken zij bezwaar tegen de beschikking omdat de man in hun ogen totaal ongeschikt is om met het gezag te worden belast. Zij voeren daartoe onder meer aan dat hij zich in het bijzijn van het kind regelmatig schuldig maakte aan huiselijk geweld tegen de moeder en dat hij daarvoor al eens strafrechtelijk veroordeeld is. In een voogdijprocedure die de grootouders in Suriname hebben aangespannen zou inmiddels al zijn komen vast te staan dat de vader – mede door zijn gewelddadigheid – niet in staat is het kind naar behoren te verzorgen en op te voeden. Het hof wijst deze grieven van de hand en bekrachtigt de beschikking van de rechtbank: de Nederlandse rechter is wel degelijk bevoegd en er is geen reden om aan te nemen dat de vader de belangen van het kind zal verwaarlozen. Hij krijgt dus het gezag, wat impliceert dat het kind zal moeten terugkeren naar Nederland.
3. In cassatie gebeurt er iets vreemds. Hoewel A-G Vlas tot de slotsom was gekomen dat de Nederlandse rechter onbevoegd was en om die reden geconcludeerd had tot vernietiging van de bestreden beschikking, gaat de Hoge Raad daaraan voorbij met het argument dat de invulling van het begrip gewone verblijfplaats ‘nauw verweven [is] met waarderingen van feitelijke aard’ en in cassatie ‘slechts op begrijpelijkheid [kan] worden onderzocht’. Het oordeel dat het kind ten tijde van de indiening van het verzoek in oktober 2010 zijn gewone verblijfplaats in Nederland had, acht de Hoge Raad niet onbegrijpelijk en niet onvoldoende gemotiveerd. Een ander onderdeel van het cassatiemiddel slaagt echter wel, ook al had de A-G juist daar tot verwerping van het beroep geconcludeerd. Het hof had het gezag niet aan de vader mogen toekennen zonder rekening te houden met hetgeen de grootouders naar voren hadden gebracht omtrent het huiselijk geweld, de daardoor veroorzaakte traumatisering van het kind, de strafrechtelijke veroordeling van de vader en de verwaarloosde woonsituatie van het gezin, een en ander onderbouwd met de in opdracht van de Surinaamse rechter opgestelde rapporten en adviezen van deskundigen. Nu niet blijkt dat het hof deze ‘essentiële’ stellingen in zijn beoordeling heeft betrokken, is de gezagbeslissing onvoldoende gemotiveerd, aldus de Hoge Raad. Na

verwijzing zal het Hof Amsterdam zich daarover moeten uitspreken en misschien trekken de grootouders dan toch nog aan het langste eind.

4. Ik had echter liever gezien dat de Hoge Raad zich wat meer gelegen had laten liggen aan de zienswijze van de A-G, die meent dat de beschikking niet in stand kan blijven omdat de Nederlandse rechter zich in casu onbevoegd had moeten verklaren. Getoetst op begrijpelijkheid vindt hij de wijze waarop het hof invulling gaf aan het begrip gewone verblijfplaats in de zin van art. 8 Verordening Brussel II-bis niet overtuigend. Dat ben ik volledig met hem eens, maar misschien wilde de Hoge Raad zich er niet aan wagen de begrijpelijkheid van een feitelijk oordeel te toetsen, nu zich een andere (makkelijker te beargumenteren) grond voor vernietiging voordeed. Dat is dan jammer, want nu zal de gezagskwestie opnieuw moeten worden beoordeeld en dat lijkt mij een zinloze exercitie, zeker in dit geval. Wat er in Nederland ook maar over het kind wordt beslist, in Suriname heeft men daar geen boodschap aan, al was het alleen maar omdat de onderhavige kwestie ook aan de Surinaamse rechter is voorgelegd.

5. Kwesties van ouderlijke verantwoordelijkheid, waaronder gezagsvoorziening en voogdij, vallen onder de werking van de Verordening Brussel II-bis. De rechtsmachtregeling van de verordening berust op het uitgangspunt dat het kind *ten tijde van het aanhangig maken van de zaak* zijn gewone verblijfplaats in de forumstaat heeft (art. 8). Of het kind in de loop van de procedure (in eerste aanleg, hoger beroep of cassatie) naar een ander land verhuist, doet niet ter zake. Ik heb al eens eerder betoogd dat er juist in kindzaken een uitzondering op dit *perpetuatio fori*-beginsel zou moeten worden gemaakt (zie mijn noot onder HR 18 februari 2011, NJ 2012/333), met name omdat maatregelen betreffende de ouderlijke verantwoordelijkheid geen effect zullen sorteren wanneer het kind intussen is verhuisd naar een land dat niet aan een Europese of internationale erkenningsregeling gebonden is.

In casu speelde het *perpetuatio fori*-beginsel in zoverre een rol, dat rechtbank en hof, in overeenstemming met het bepaalde in art. 8 Brussel II-bis, het tijdstip waarop het verzoek werd ingediend beslissend achtten voor de vraag of de Nederlandse rechter bevoegd is. Op dat moment was de moeder al overleden en verbleef het kind al ruim vier maanden bij de grootouders in Suriname. De vraag was dan ook niet of het kind *hangende de procedure* uit Nederland was vertrokken, maar of het zijn gewone verblijfplaats *ten tijde van de indiening van het verzoek* nog in Nederland had. Dat de rechtbank die vraag bevestigend beantwoordde, valt nog te begrijpen. De grootouders waren in eerste aanleg niet opgeroepen en konden dus niet weerleggen dat moeder en kind alleen 'voor vakantie' naar Suriname waren gekomen, zoals verzoeker had gesteld. In hoger beroep kwamen hun argumenten wél op tafel, maar die konden het hof er niet van overtuigen dat de moeder de bedoeling had zich met het kind blijvend in Suriname te vestigen.

6. Ik vind dat onbegrijpelijk. In casu kon niet met zekerheid worden vastgesteld of de moeder van plan was met het kind naar Nederland terug te keren of dat zij in Suriname wilde blijven. Voor beide mogelijkheden viel wel wat te zeggen. Juist in zo'n twijfelgeval had het hof zich moeten afvragen wat het effect van zijn beslissing zou zijn en of het belang van het kind daarmee wordt gediend. Het had zich moeten realiseren dat een gezagsvoorziening afkomstig van de Nederlandse rechter niet vatbaar is voor erkenning en tenuitvoerlegging in Suriname. Het Nederlands-Surinaams executieverdrag is daarop niet van toepassing. Het hof had ook moeten bedenken dat de in Suriname aanhangige voogdijprocedure in het voordeel van de grootouders zou kunnen worden beslist en dat een daarmee strijdige beschikking van de Nederlandse rechter een hinkende rechtsverhouding doet ontstaan. Zo'n resultaat is regelrecht in strijd met het belang van het kind. Het contact tussen vader en kind wordt definitief verbroken, want noch de grootouders, noch het kind zullen nog voet op Nederlandse bodem kunnen zetten zonder angst voor een op het gezagsrecht van de vader gebaseerde dwangmaatregel. Aan de andere kant blokkeert de Nederlandse beschikking ook de mogelijkheid van een in Suriname te effectueren omgangsregeling. De Surinaamse rechter zal immers niet het risico willen nemen dat de vader het kind naar Nederland ontvoert, waar de autoriteiten hem geen strobreed in de weg zullen leggen.

Kennelijk heeft ook de Hoge Raad deze gevolgen van 's hofs beslissing niet overzien. Waar een onbevoegdverklaring definitief een einde had kunnen maken aan deze procedure, is er gekozen voor een oplossing die de suggestie wekt dat de Nederlandse rechter nog iets te zeggen heeft over een kind dat sinds zijn vertrek uit Nederland wordt verzorgd en opgevoed in een land waar Brussel II-bis niet geldt. In werkelijkheid ligt de beslissing bij de autoriteiten van het land waar het kind al dan niet tijdelijk verblijft, want handhavingsmogelijkheden zijn alleen in dat land beschikbaar. Ik vermoed dat hof en Hoge Raad zich van deze harde waarheid onvoldoende rekenschap hebben gegeven.

Voetnoten

Voetnoten "Voorgaande uitspraak"

- [11.] Zie voor recente jurisprudentie HR 18-02-2011, *LJN* BO7116, 09/05141 en Hoge Raad 09-09-2011, *LJN* BR0409, 10/02600
- [12.] Hof van Justitie, 2 april 2009, zaak C-523/07 (*Finland II*), *Jur.* 2009, p.I-2805, *NJ* 2009/457, m.nt. Th.M. de Boer, r.o. 37–39, zie ook Hof van Justitie, 22 december 2010, zkr C-497/10 *PPU (Mercredi/Chaffe)*, *NIPR* 2011, 5, r.o. 51–54
- [13.] Zie produktie 10 bij het beroepschrift
- [14.] Zie produktie 9 bij het beroepschrift
- [15.] Zie Gerechtshof 's-Hertogenbosch d.d. 13 november 2008, *LJN* BG5525, HR 9 september 2011, *LJN* BR0409 (*RvdW* 2011/1070; *red.*) en HR 18 februari 2011, *LJN* BO7116 (*NJ* 2012/333, m.nt. Th.M. de Boer; *red.*).
- [16.] Deze zaak onderscheidt zich daarmee ook van de zaken die zijn genoemd onder voetnoot 10
- [17.] Zie ook HR 18 februari 2011, *LJN* BO7116, 09/05141 (*NJ* 2012/333, m.nt. Th.M. de Boer; *red.*), met conclusie van mr. L. Strikwerda
- [18.] Zie ook prof. mr. drs. M.R. Bruning, 'Kind en omgang', *FJR* 2009/77
- [19.] Artikel 12 lid 2 IVRK stelt: 'hiertoe wordt het kind met name in de gelegenheid gesteld te worden gehoord in iedere gerechtelijke en bestuurlijke procedure die het kind betreft, hetzij rechtstreeks, hetzij door tussenkomst van een wettelijk vertegenwoordiger of een daarvoor geschikte instelling, op een wijze die verenigbaar is met de procedureregels van het nationale recht'.
- [20.] uitgezonderd die welke het levensonderhoud van een minderjarige betreffen die de leeftijd van 16 jaar nog niet hebben bereikt.
- [21.] Zie memorie van toelichting, Kamerstukken II, 1992 /93,22 855, nr. 3, zie Handboek Internationaal Jeugdrecht, 1^e druk, mr. Stan Meuwese, drs. M. Blaak en drs. M. Kaandorp
- [22.] Het Europese Hof voor de Rechten van de Mens heeft in de zaak *Nekvedavicius vs. Duitsland* (19 juni 2003, applicationno. 46165/99 reeds benadrukt dat op rechterlijke instanties een inspanningsverplichting rust in zaken waarbij het behoud van de familiebanden in feite in het geding is. Dat kan een omgangsregeling tussen een ouder en kind betreffen zoals in de zaak van *Nekvedavicius*, maar ook een gezagskwestie als de onderhavige waaraan inherent een wijziging van de verblijfplaats is gekoppeld.
- [23.] Handboek Internationaal Jeugdrecht, pag. 1, zie idem voetnoot 17.
- [24.] Handboek Internationaal Jeugdrecht, pag. 5, zie idem voetnoot 17.
- [25.] Tekst en commentaar, personen- en familierecht, toelichting bij artikel 1:250 BW.
- [26.] Zie proces-verbaal van de zitting van het gerechtshof d.d. 19 oktober 2011.
- [27.] 'De stem van het pleegkind', van dr. A.M. Weterings en dr. P.M. van den Bergh, in *FJR* 2012/5.
- [28.] Het kind in de procedure, Horen/luisteren door de rechter, mw.drs. O.B. Koppens, sdu uitgevers/nummer 4, september 2010 tijdschrift *relatierecht en praktijk*.
- [29.] Waaronder diverse getuigenverklaringen van familieleden (ouders en zus) van de moeder waarin zij aangeven wat de moeder in de relatie met de vader langdurig heeft meegemaakt.
- [30.] HR. 17 juni 2011, *LJN* BQ2810.
- [31.] Produktie 27 behorende bij het beroepschrift van de grootouders.
- [32.] Produktie 26 behorende bij het beroepschrift van de grootouders, in het bijzonder p. 4.

Voetnoten "Conclusie"

- [2.] Zie de feiten in de beschikking van de Rechtbank 's-Gravenhage van 12 januari 2011 alsmede rov. 10 van de beschikking van het Hof 's-Gravenhage van 23 november 2011.
- [3.] Verdrag betreffende de bevoegdheid der autoriteiten en de toepasselijke wet inzake de bescherming van minderjarigen, 5 oktober 1961, *Trb.* 1968, 101.

- [4.] Groene Serie Personen- en familierecht, Titel 14, Verordening Brussel II-bis, art. 8, aant. 2.1 en 2.2 (F. Ibili); D. van Iterson, Ouderlijke verantwoordelijkheid en kindbescherming, Praktijkreeks IPR, deel 4, 2011, nr. 164 en 176.
- [5.] Zie HR 18 februari 2011, *LJN*: BO7116, *NJ* 2012/333, m.nt. Th.M. de Boer; *JBP*r 2011/47, m.nt. A.E. Oderkerk. Zie hierover in algemene zin: Susan Rutten, Perpetuatio fori in ouderlijke gezagskwesities, *NIPR* 2005, p. 11-19.
- [6.] Tussen partijen staat vast dat de zaak op 11 oktober 2010 aanhangig is gemaakt in de zin van art. 8 lid 1 Brussel II-bis. Weliswaar is de zaak op die datum aanhangig gemaakt bij de relatief onbevoegde rechter te Rotterdam, maar deze heeft de zaak in overeenstemming met art. 270 Rv verwezen naar de relatief bevoegde rechter te Den Haag.
- [7.] Zie bijv. HR 17 juni 2011, *LJN*: BQ4833, *NJ* 2012/311, m.nt. Th.M. de Boer.
- [8.] HvJ EU 22 december 2010, C-497/10 PPU, *NJ* 2011/500, m.nt. Th.M. de Boer, rov. 47 t/m 51; HvJ EG 2 april 2009, C-523/07, *Jur.* 2009, p. I-2805, *NJ* 2009/457, m.nt. Th.M. de Boer, rov. 37 t/m 40.
- [9.] Zie m.b.t. de vaststelling van de gewone verblijfplaats van een der echtgenoten in een internationale echtscheidingsprocedure: conclusie A-G Strikwerda onder punt 11 vóór HR 1 september 2006, *LJN*: AW9383, *RvdW* 2006/769 (art. 81 RO).
- [10.] Zie prod. 8 bij het beroepschrift.
- [11.] Zie prod. 2 bij het inleidende verzoekschrift.
- [12.] Zie prod. 2 bij het inleidende verzoekschrift.
- [13.] Zie prod. 9 en 10 bij het beroepschrift. De minderjarige zou in september 2010 vier worden en dus verplicht naar school moeten gaan; zie o.a. pleitnota in eerste aanleg zijdens de vader, nr. 14: '(...) dat zijn zoontje in september 2010 vier jaar oud zou worden en dan verplicht naar school zou moeten gaan'. Zie ook de brief van de Nederlandse school van 19 augustus 2010, bijlage 2 bij genoemde pleitnota.
- [14.] Zie HR 27 april 2007, *LJN*: AZ7772, *NJ* 2008/546, m.nt. Th.M. de Boer; Groene Serie, Burgerlijke Rechtsvordering, art. 5, aant. 2 (P. Vlas).
- [1.] Verordening (EG) Nr. 2201/2003 betreffende de bevoegdheid en de erkenning en tenuitvoerlegging van beslissingen in huwelijkszaken en inzake de ouderlijke verantwoordelijkheid en tot intrekking van Verordening (EG) nr. 1347/2000, *PbEG* L 338/1 van 23 december 2003.